Мы бідны, уж з діда, прадіда,
То духом хоц будме богаты!
І чести не дайме здоптати,
А віры не зломит нам біда!
(Русенко)

ISSN 1508-5104

DWUMIESIĘCZNIK

СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ

STOWARZYSZENIE LEMKÓW

LEMKO ASSOCIATION

Бесіда

ДВОМІСЯЧНИК * РІК XVIII, Нр 5 (92) ВЕРЕСЕНЬ - ЖОЛТЕНЬ 2006 * КРЕНИЦЯ - ЛІГНИЦЯ

Бесіда

Часопис Головного Заряду Стоваришыня Лемків

выходит од 1989 рока

посвячений збережыню істориі, культуры і языка Лемків

інформуючий о жытю нашой і братніх нам суспільности

плекаючий вірні надіі прадідів і вітців

В *Бесіді* почуєш смак рідного слова, такого, як передати го треба твоім дітям і внукам

Буд спілучастником і спілтворцьом *Бесіды*, бесідуй з *Бесідом*

Бесідуй, рад, гвар, повідай! Товды ЛЕМ будеш собом І шанувати Тя будут Люде

Чытай Бесіду Внуку і Діду!

Kiedy w ciemne niebo strzelały krwiste płomienie, starsza Łemkini patrzyła na nie zapłakana. – *Co teraz będzie, co teraz z nami będzie?* – łkała ponadsiedemdziesięcioletnia Ewa Kopylec. Kilkadziesiąt metrów od niej płonęła stara cerkiew w Komańczy. Kobieta mówiła: — *To tak jakby umierał człowiek...*

Piotr Subik, *Łzy nie ugasiły cerkwi*, стор. 6-7

(...) Як наказує лемківска традиция, каждий кєрмеш зачынат ся молитвом. І ту так было. В побудуваній в 2002 р. красній грекокатолицкій Церкви Св. Йоана Крестителя была одправлена Служба Божа, а потім хор ім. Максима Березовского дал концерт музикы церковной. В церкви видно било вірных обох конфесий.

Іван Дзядик, *...І сьвіт пришол до Лемків*, стор. 10-11

(...) А азбука – то є моя велика ласка. Нёв пишу вшыткы свої книжкы. Азбука – затрачована в сучасности, але і люблена про оріґіналность. А мы патриме к тым, што хочеме быти оріґіналныма, бо латиноязычных медій на Словеньску є дость. Русины бы ся в латиноязычнім морю россыпали, як сіль у водї. То собі, вірю, усвідомлюєме.

Марія Мальцовска, *На платформі азбукы і незалежности*, стор. 13

Повіл бы хтоси: дивны люде! Так зимно, ліє, а они приіхали. Стоят в шорі за білетами, несут баґажы на ватряне поле, розвивают шатра... І мокнут. Зо сцены несе ся музыка, де-не-де сьпівают люде похованы пред дощом і тішат ся, же зас видят ся в Михалові.

Алексий Ящышак, *Дивны люде*, стор. 14-16

(...) Ростиславичі, аналоґічно родовим князям, стали оборонцями самостійності білогорватських нащадків. Влада князів ґрунтувалася на усвідомлені окремішності та самостійності місцевого етносу, тому вони плекали серед прикарпатців почуття потреби боротьби за утримання якомога ширшої самостійності та незалежності.

С. Перфецький, *Історія королівства Галичини*, ст. 18-19

Вночі, коли зіставала сама зо своїма думками, роздумы райзували єй лем в єден а тот істый образ: она у вздушнім облечіню молодой танцює з першым дружбом свій послідній дівочій танець. А Петро не спущать з ньой очі, бо му ся она барз любить, і на руках односить єй десь далеко-далеко.

Василь Петровай, *Русины*, стор. 23

На передній стороні окладинкы: *Річка Мушынка*, фото: Тереса Басалыґа

На задній стороні окладинкы: *Церковця Рождества Пресвятой Богородиці в Нижній Мухначці* (1787 р.) фото: Петро Басалыґа

Новины – не новины не лем з Лемковины

♦ 2 липця концертом в Церкви Св. Владиміря в Креници розпочал турне по Лемковині Камеральний Хор Capella Musicae Antiquae Orientalis з Познаня під веденьом Леона Заборовского. Цикль концертів церковной музыкы хор завершыл 7 липця в Церкви Св. Тройиці в Ґорлицях.

♦ 8 липця Парафія Грекокатолицка в Замениці і Лемківскій Ансамбль Пісні і Танця „Кычера" орґанізували імпрезу п.н. *Лемківскій Кермеш ... і сьвіт пришол до Лемків.* Імпреза была складовом частю IX Европейскых Стріч Народных та Етнічных Меншын *Сьвіт „Під Кычером".*

Гості іхают на Кермеш.
Фото: Ярослав Барна

♦ 12 липця праздник Апостолів Петра і Павла, як каждого рока, скликал на Гору Явір множество нашого народа. По духовій, релігійній страві, гвечер, традициині од кількох років, молодіж справляла на історичным уж місци І Лемківской Ватры в Устю-Чарній *Бурсацке Літо.*

♦ 14-15 липця одбыла ся XVI Лемківска Ватра в Лугах, орґанізувана через Товариство Любителів Лемківской Культуры в Стшельцах Краєньскых і місцеву лемківску суспільніст.

♦ 19-21 липця, стараньом Окружного Музею в новым Санчы, Інституту Польской Культуры в Празі та Ческого Национального Музею проведено в столици Чех презентацию лемківскых традиций і культуры.

♦ 21-23 липця Объєднаня Лемків орґанізувало в Ждыни XXIV Лемківску Ватру. Серед численных ансамблів, домашніх і з вельох сусідніх країв, трафляли ся тіж ансамблі презентуючы лемківску пісню.

♦ 23 липця село Конечна торжественно празднувало 100-літя теперішньой конечняньской Церкви Св. Василия. Важным актом праздника было посвячыня нового дзвона.

„Зоря" сьпіват в Бортным.
Фото: Люциян Журовскі.

♦ 29 липця в Бортным проведено IV Дни Народного Нашлідства. Выступили ансамблі „Відимо", „Ручай", хор „Зоря", молодіж з Ґмінного Осередка Культуры в Санковій. Творці выставляли артистычне ремесло, сервувано бабусіны стравы. Душом вшыткому – як доносила преса – был о. Андрий Квока.

♦ 29-30 липця в Зындрановій традициині одбыло ся свято культуры Лемків „Од Русяль до Яна". На святі, в суботу свою промоцию – кед ходит о східню Лемковину – мал фільм А. Копчы *Акция „Вісла".* Як все, основом недільной части были выступы ансамблів з Польщы, Словациі та Украіны.

♦ 4-5 серпня проходила в Михалові XXVI Лемківска Ватра на Чужыні. Тогорічній імпрезі шувні пошкодила нестрічана ту дощова і холодна хвиля, та завдякы найбарже вірным ватровичам не спараліжувала єй дочыста. (О імпрезі чытай на сторонах 14-17)

XXVI Лемківска Ватра на Чужыні.

♦ 6 серпня на хырбеті Бескіда, на горі Ставок (752 м.), медже селами Вышня Писана – од „словацкой" страны і Полянами (Баранє) – од „польской" поставлено прекрасну видокову вежу. Того рока уж пізно, але...

♦ 19 серпня в Камюнці на Спишы другіраз орґанізувано Дни Русиньскых Традиций. Попри неодступній музыці, сьпіві і танцях, вказано і богаты камюньскы народны ремесла (Камюнка, як наша Шляхтова і Явіркы, была осередком тамтышнього дротарства).

♦ 21 серпня – тым дньом датуваний явил ся святочний, кольоровий номер „Народных Новинок" – з нагоды 15-літя часопису нашых Братів Руснаків зза Бескіда. ...А „Бесіді" іде уж рік вісемнадцетий і не спостерегли сме ани єдного ювілею. До фраса!

♦ 21-24 серпня в Рускым Керестурі (Сербія-Войводіна) проходил V Літній Табір Русиньской Молодежы. Лемківску Молодіжну Орґанізацию „Яр" репрезентувала численна, бо 12-особова група.

Молоды Лемкы на улицях Нового Саду. Фото: НН

♦ 22 серпня – за агенцийом Рутенпрес – Др Михал Капраль, уродженец Остурні, долголітній сотрудник і приятель покійного проф. Іштвана Удварі, отримал званя професора Выжшой Школы Русиньской і Украіньской Філології в Ніредьгазі.

♦ 26-27 серпня в Пивничній проходила шторічна стріча з поезийом і музыком гір (чытай, очывидні – Карпат). Ґаздове, а конкретні Ансамбль Пісні і Танця „Долина Попраду" серед численных несподіванок, Лемкам вчынили тоту, же засьпівали стару лемківску баляду *Там на горі.*

Pięknieje szczecińska cerkiew

Choć prace budowlane przy nowej cerkwi nadal trwaja, to już dziś widać, że będzie ona jedną z najpiękniejszych świątyń prawosławnych w Polsce. Cerkiew o długości 26 metrów i szerokości 16 metrów pomieści 500 wiernych. W piątek rano na plac budowy wejdzie olbrzymi dźwig, który na 25-metrową wieżę cerkwi podniesie jej kopułę główną, mierzącą 3,5 metra wysokości i ważącą 6 ton. – Długo i wytrwale czekałem na ten moment – mówi ks. Paweł Stefanowski, proboszcz szczecińskiej parafii prawosławnej. (...)

Kiedy konstrukcja stanie na szczycie świątyni, a ściany wewnętrzne cerkwi pokryte zostaną tynkami, prace nad sklepieniem kopuły rozpoczą greccy ikonografi-cy. Namalują, a raczej – używając terminologii cerkiewnej – „napiszą" postać Chrystusa Wszechmocnego.

Ksiądz Paweł Stefanowski z niecierpliwością czeka na zakończenie budowy. Już dziś chętnie odprawiłby nabożeństwo w nowej cerkwi. Kiedy zostanie skończona? – Nie woadomo. Wszystko zależy od funduszy. Cerkiew budowana jest ze środków własnych, które gromadzimy. Do tej pory pochłonęła ok. 800 tys. złotych – dodaje. (masz, *Kurier Szczeciński, 14 lipca 2006 r.*)

Przyjedź, zobacz, posłuchaj

W cerkwiach i drewnianych kościołach Beskidu Niskiego rozbrzmiewa muzyka cerkiewna w wykonaniu Chóru Kameralnego Capella Musicae Antiquae Orientlis z Poznania pod dyrekcją Leona Zaborowskiego. Chór powstał w 1984 roku z inicjatywy absolwenta Konserwatorium im. Piotra Czajkowskiego w Moskwie prof. Leona Zaborowskiego z Akademii Muzycznej w Poznaniu. Skupia przedstawicieli różnych środowisk i pokoleń. Specjalizuje się w muzyce cerkiewnej mistrzów rosyjskich od XVIII do XX wieku. W ciągu 20 lat działalności chórzyści dali łącznie 350 koncertów w kraju i za granicą.

Ten niezwykle interesujący projekt o nazwie „I Festiwal Muzyki Cerkiewnej w Beskidzie Niskim" zrodził się w Instytucie Skutecznego Działania w Warszawie, a jego inicjatorami są państwo Edyta i Adam Sulimscy.

Zakochani w Beskidzie Niskim, tu znaleźli swój wymarzony dom i postanowili zrobić rzecz wspaniałą dla tej ziemi – wykorzystując jej bogactwo kulturowe ożywić i przybliżyć współczesnym muzykę cerkiewną. Założeniem inicjatorów tego gigantycznego przedsięwzięcia było przybliżenie lokalnej społeczności muzyki klasycznej oraz zainspirowanie do odtwarzania własnej muzyki ludowej. To także pomysł na zbudowanie oryginalnego produktu turystycznego rozsławiającego niezwykłe zabytki kultury materialnej Beskidu Niskiego. (...) (EB, *Gazeta Krakowska / Nowosądecka, 5 lipca 2006 r.*)

Zbudują swój kościół

Ks. bp Wiktor Skworc, ordynariusz diecezji tarnowskiej poświęcił wczoraj plac pod nowy kościół. Będzie on służył w szczególności wiernym z parafii pw. Jakuba Młodszego Apostoła w Powroźniku.

Zabytkowa cerkiew połemkowska z 1604 roku, która jest obecnie wykorzystywana przez mieszkańców obrządku rzymskokatolickiego nie może już pomieścić uczestników nabożeństw. Dlatego od wielu już lat czynione są starania o wybudowanie nowej świątyni. (ATA, *Gazeta Krakowska / Nowosądecka, 10 lipca 2006 r.*)

Może wraz z wybudowaniem kościoła konserwatorowi zabytków uda się wreszcie przywrócić na swoje miejsce ikonostas w powroźnickiej cerkwi – tym najwyzszej klasy zabytku.

Łemkowie jadą na podbój Pragi

Już jutro w Pradze rozpoczynają się prezentacje łemkowskich tradycji i kultury. Trzydniową atrakcyjną imprezę w stolicy Czech organizują: Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu i Instytut Kultury Polskiej w Pradze. Wspiera je Czeskie Muzeum Narodowe.

- Ikoną praskiej imprezy będzie oczywiście Nikifor, czyli Epifan Drowniak – opowiada Wacław Kawiorski, dyrektor sądeckiego muzeum. Pokażemy wiele jego dzieł. Będzie też wystawa ikon i możliwość podglądania na żywo pracy łemkowskiego artysty rzeźbiarza, Grzegorza Pecucha z Florynki. (...)

Częścią praskich spotkań z kulturą i tradycją łemkowską będzie piknik etnograficzny w przepięknym parku przy dworze Kińskich. Zaplanowano pokazy rzemiosła, w tym malowania ikon oraz tradycyjnego wyrobu i rzeźbienia drewnianych łyżek. Serwowane będą specjały łemkowskiej kuchni. Przygotuje je na miejscu załoga Karczmy Łemkowskiej z Krynicy Zdroju. Grać będzie znana Orkiestra Świętego Mikołaja z Lublina, zaśpiewa chór Axion z Politechniki Wrocławskiej, zatańczy zespół folklorystyczny Kichera, a łemkowskie wiersze oraz pieśni zaprezentuje znana poetka Julia Doszna. Dla tych, którzy zechcą wgłębić się w bogatą historię i kulturę Łemków, przygotowano prelekcje. Wygłosi je Antoni Kroh z Nowego Sącza. (...) (Michał Michalik, *Gazeta Krakowska / Nowosądecka, 18 lipca 2006 r.*)

Swojskie klimaty w Bartnem

Przed Domem Ludowym z roku na rok przybywa coraz więcej Łemków do swojej miejscowości. (...)

- Bartne urasta do stolicy Łemków, a impreza w tydzień po Łemkowskiej Watrze ma klimat swojski, serdeczny, bliski, sąsiedzki. Z mniejszym rozmachem jest prowadzona, ale urasta do rodzinnej biesiady – mówiła Małgorzata Małuch, sekretarz Urzędu Gminy Sękowa. – Zaskakująco dużo ludzi przyjechało, najwięcej z wszystkich dotychczasowych Dni Dziedzictwa Kulturowego, rozpoczętych w 2003 roku. (...)

Duszą tegorocznego przedsięwzięcia był ks. proboszcz Andrzej Kwoka. Znalazł sponsorów, dotarł do nich w Gorlicach, był głównym organizatorem, konferansjerem, spajał, scalał jak w cerkwi rodaków, przyjezdnych, gości witał, zapraszał. Przedstawił historię pochodzenia Łemków, teorie o ich pochodzeniu, o losach bartnian, obo-

zie w Talerhofie, zsyłkach, zesłaniach, wyjazdach i powrotach od 1956 roku. Od kiedy tutaj są – najlepszym określeniem będzie – od zawsze. Nikt uczciwy nie będzie negował prawa Łemków do ojcowizny, obojętnie czy wywodzą się z migracji plemion arumuńskich, Rusi Kijowskiej, Biało-Chorwatów. (...)

Byli Łemkowie u siebie, rozmawiali w swoim języku, taktowni wobec gości, wyczuwało się przyjacielski klimat. Łemkowie są obdarzeni niezwykłymi zdolnościami wokalnymi. Można było zachwycać się zespołem „Widymo", folkowym zespołem młodzieżowym „Ruczaj", chórem „Zoria" z Uścia Gorlickiego pod kierunkiem Anny Dubec, występowali uczniowie z Bodaków i soliści z Gminnego Ośrodka Kultury w Sękowej. Była zabawa ludowa oraz zdarzenia towarzyszące: loteria na rzecz remontu cerkwi w Bartnem, kiermasz i wystawa prac twórców rzemiosła artystycznego, kiermasz potraw regionalnych. Ksiądz Andrzej Kwoka zaprosił wszystkich zgromadzonych na Dniach Bartnego na poczęstunek. – Jeśli dacie cegiełkę na remont cerkwi – będziemy szczęśliwi z organizatorami ze Stowarzyszenia Promocji i Rozwoju Gminy Sękowa, sołtysem Bartnego i całą parafią prawosławną.

W lipcu rozpoczął się drugi rok na nowej placówce duszpasterskiej, przyszedł z Kunkowej. W 1989 roku otrzymał święcenia kapłańskie. W ciągu 16 lat wyremontował trzy cerkwie – w Bielance, Leszczynach i Kunkowej oraz plebanię w Leszczynach. – Tutaj ludzie też mają dobre serca – mówił ksiądz Andrzej. – Mamy już 80 metrów sześciennych drewna, od września chcę z parafianami zacząć remont cerkwi. (E, *Gazeta Krakowska / Nowosądecka, 1 sierpnia 2006 r.*)

Zanikające zawody

(...) O Romanie Bodaku mówią w rodzinie, że chyba miłość do drewna pojawiła się u niego w kołysce. (...) Teraz weźmie kawałek witki wierzbowej i w mig, na poczekaniu wyczaruje fujarkę. Coś chyba musiał odziedziczyć po rodzicach, dziadkach. Dziadek potrafił robić dębowe beczki. Roman zrobi wszystkie naczynia i przedmioty używane przez gospodynie w kuchni. Tak jak jego wielcy poprzednicy. Mama z Leszczyn, ojciec z Przegoniny. (...).

Pogmatwane były losy Łemków, jego rodziny były nieco odmienne. Wyjechała na Ukrainę w 1946 roku, ale szybko „zawróciła". Ukryli się Bodakowie na Ziemiach Zachodnich, aby ich nie znaleziono. Nie wiedzieli, że te ziemie będą wkrótce zsyłką dla ich rodaków. Mimo to nie byli do nich zaliczani i mogli wrócić w 1949 roku. Osiedlili się w Pstrążnem, niedaleko dawnej Przegoniny, której nie było.(...)

– Drewnem zacząłem się interesować w wieku 10 lat. Pochłonęło całe moje życie. Mam warsztat, prowadzę działalność gospodarczą, robię galanterię drewnianą, stolarkę też zrobię, wychowałem pięciu stolarzy. Mam zbyt, odbiera kilka firm, nie są to duże partie, ale zajęcie mam. // Żonę, Zofię, poznał niedaleko od Pstrążnego, w Ropicy Górnej, zwanej dawniej Ropicą Ruską. (...) (E, *Gazeta Krakowska /Gorlicka*, 8 sierpnia 2006)

Łemkowszczyzna Piotra Droździka

Rzadki to przypadek, a może nobilitacja, że pirewsza publiczna prezentacja nowego albumu polskiego fotografika odbywała się wcześniej w Londynie niż w mieście autora. Piotr Droździk właśnie tak wprowadził na rynek księgarski najnowszy album „Łemkowszczyzna". Teraz polska prezentacja albumu odbyła się w Nowosądeckiej Małej Galerii.

– Przechodzicie obok niemalże co dnia, a nie dostrzegacie piękna i odmienności? No to oglądajcie na fotografiach! – można mówić o wspaniałej kulturze Łemków, którzy przez długie lata żyli na wschód od Dunajca. Byli panami tej ziemi, zda się niedostępnej dla rolniczego wykorzystania. Nagle zniknęli ze znacznej części swej ojcowizny. Przegnała ich Akcja Wisła. Na łemkowskiej ziemi pozostały ślady długiej bytności tego ludu.

Teraz wracają tam również Łemkowie. Szlakiem ich losów wędrował z aparatem fotograficznym przez kilka lat Piotr Droździk. Wybrał kilkaset i złożyły się one w piękny album. Tekstem zaś wzbogacił urokliwe fotografie Antoni Kroh, niezrównany znawca Łemków i autor wielu książek. Całość wyszła z wydawnictwa Bosz w Olszanicy koło Sanoka (Stanisław Śmierciak, *Gazeta Krakowska/ Nowosądecka*, 26-27 sierpnia 2006)

Patos, patos, patos... Ale umieszczamy ten uryweczek, by zainteresować „mimo wszystko" naszych Czytelników albumem „Łemkowszczyzna".

Odbudowują więzi

Charakteru Międzynarodowego Festiwalu Kultury Łemkowskiej nie da się oddać w słowach. Trzeba być w tej wspólnocie, przy plonącej watrze, trzeba wysłuchać opowiadań Łemków, którzy z drżeniem w głosie i łzą w oku mówią o każdym swoim powrocie do ziemi ojczystej.

(...) O tych powrotach wspominał w swoim przemówieniu Stefan Hładyk, przewodniczący Zjednoczenia Łemków.

Mówił również, że w przyszłym roku Watra będzie mieć podwójnie uroczysty wymiar. Za rok bowiem minie 60. rocznica deportacji i ćwierć wieku od pierwszego spotkania przy pasterskim ognisku – watrze. (...) (ANI, Gazeta Krakowska / Gorlicka, 25 lipca 2006)

Być może, być może Pan Przewodniczący marzył przed dwudziestu pięciu laty (właściwie – czterema, jeszcze) o spotkaniu przy „pasterskim ognisku", spoglądając na... hałdy węgla Czarnego Śląska. Jakież to piękne mogły być marzenia... I jakże szczęśliwie mogły się ziścić! Nieprawdaż, Panie Przewodniczący?! Nawet Gierek górnikom takiego pięknego scenariusza nie wypisał. Jakże mocne mogą być marzenia górników! Jakże „uroczysty wymiar" mieć może 60. rocznica deportacji!

Wielka biesiada

Czwartego sierpnia rozpocznie się Łemkowska Watra na Obczyźnie. To już dwudziesta szósta edycja imprezy. (...) Na łemkowskie święto przyjadą głównie rodziny mieszkańców Beskidu Niskiego wysiedlonych w ramach akcji „Wisła". (...) XXVI Łemkowska Watra na Ob.-czyźnie zakończy się w niedzielę około godz. 5 rano. Wstęp wolny. (ELA, *Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska*, 3 sierpnia 2006)

I zagłębić się tylko! Gdzież tam zagłębiu węglowemu do zagłębia miedziowego! To ostatnie jak sypnie, to nawet wstęp na imprezę wolny!

PIOTR SUBIK

Łzy nie ugasiły cerkwi

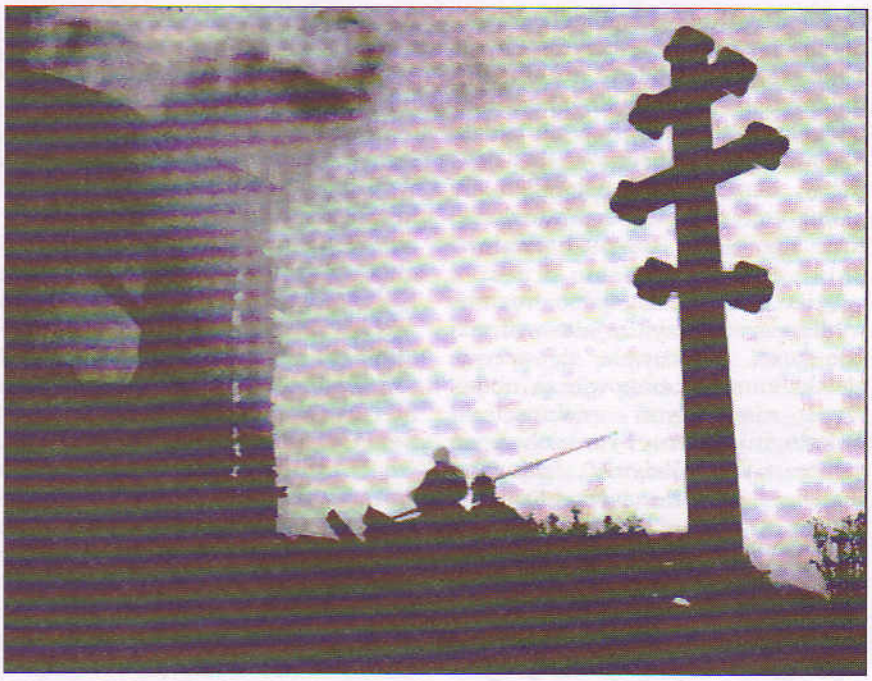

Kiedy w ciemne niebo strzelały krwiste płomienie, starsza Łemkini patrzyła na nie zapłakana. – *Co teraz będzie, co teraz z nami będzie?* – łkała ponadsiedemdziesięcioletnia Ewa Kopylec. Kilkadziesiąt metrów od niej płonęła stara cerkiew w Komańczy. Kobieta mówiła: - *To tak jakby umierał człowiek...*

Cerkiew zaczęła umierać w środę przed wieczorem.

Najpierw zauważono kłęby dymy unoszące się nad wzgórzem, na którym dwieście lat temu pobudowano drewnianą świątynię. – *Przybiegła sąsiadka, krzyczała: pali się nasza cerkiew! Odpowiedziałam jej: to niemożliwe! Nie wierzyłam* – opowiadała chwilę potem Ewa Kopylec.

Straż pożarną zaalarmowano kwadrans przed dziewiętnastą. Jako pierwsi zjawili się druhowie z miejscowej Ochotniczej Straży Pożarnej. – *Mamy na samochodzie tylko dwa tysiące litrów wody, to za mało* – mówił od razu dowódca sekcji Aleksander Hulicki.

Potrzebowali wsparcia: paliło się coraz bardziej.

– *To było straszne! Najpierw przez dziury w kopułach wydostawał się dym, a za chwilę w ogniu stanął cały dach. W pewnym momencie strażakom skończyła się woda, mogliśmy tylko stać i załamywać ręce. Wiadomo było, że nie da się już cerkwi uratować!* – mówiła rozemocjonowana Danuta Dołżycka.

Dopiero po dłuższej chwili dotarła jednostka ochotnicza z oddalonej o 25 km Tarnawy Górnej, a ok. godz. 19.28 – zastępy z Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Sanoku. Ci strażacy mieli do pokonania 40 kilometrów. W tym czasie do środka budowli runął już dach nawy. Wodę czerpano z oddalonego o kilkaset metrów potoku.

– *Kiedy przybyli strażacy, pożarem objęte było już całe wnętrze. Udało się uratować drewnianą wieżę, która stała w pobliżu cerkwi, bo skupiliśmy się na schładzaniu jej wodą* – relacjonował dowodzący akcją gaśniczą aspirant sztabowy Marek Marcinik z Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej PSP w Sanoku. - *Na początku istniała obawa, że pod posadzką mogą być materiały wybuchowe z czasów wojny, dlatego z okolic akcji usunięto wszystkich cywili, ale po zweryfikowaniu tej informacji okazało się, że nie jest to prawdą.*

***

Mieszkańcy, którzy zbiegli się tu, nie ukrywali wcale łez. – *Z dymem poszła część dumy Łemkowszczyzny, część historii Komańczy. Nasza wieś już nigdy nie będzie taka sama. My grekokatolicy przeżywamy to tak samo, bo przecież wszyscy jesteśmy braćmi. Kiedyś była to świątynia greckokatolicka, budowali ją nasi przodkowie* – mówił łamiącym się głosem Bogdan Dołżycki.

Ostatni raz nabożeństwo odprawiono tu we wtorek, dzień przed pożarem. – *Minęło czterdzieści dni od śmierci mojego męża i sprawowaliśmy z tej okazji Służbę Bożą* – opowiadała Ewa Kopylec. I wspominała dawne czasy: - *Kiedyś przychodziło tu nawet i sto osób. Potem starzy wymarli. Bywało na nabożeństwach dwadzieścia, trzydzieści osób, a zdarzało się tylko kilku modlących.*

Ksiądz Jan Antonowycz, kanclerz kurii prawosławnej w Sanoku, wstrząśnięty był pożarem: - *To ogromna tragedia. Wielka strata, nie tylko dla nas prawosławnych, ale dla całej kultury.*

– *Wiemy, że nie pozostawimy tego pogorzeliska samemu sobie* – mówił, gdy się jeszcze tliło.

***

Od samego początku próbowano dociekać, jaka była przyczyna pożaru. Na miejscu zjawiła się policja, która przesłuchała świadków, oraz prokurator.

– *Nie można jeszcze powiedzieć, gdzie było źródło ognia, ale gdy przyjechaliśmy, najbardziej paliła się środkowa część cerkwi* – mówił na gorąco asp. szt. Marek Marcinik.

Ewa Kopylec zastanawiała się: - *Czy świeczka, czy prąd? Nie wiadomo. A może to turyści?*

Bowiem na krótko przed pożarem jedna z grup gościła w świątyni. Cerkiew, jako jedna z niewielu o tej architekturze w Bieszczadach, stanowiła sporą atrakcję.

Ale była przede wszystkim miejscem kultu prawosławnych Łemków z Komańczy i okolicznych wiosek.

– *Nie dziwię się ich łzom. Spaliła się przecież cerkiew, która ma wielką wartość, zwłaszcza emocjonalną. Owszem, można ją odbudować, ale to nie przywróci tego klimatu* – stwierdził Antoni Bosak, szef krośnieńskiej delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Przemyślu.

Decyzja o odbudowie zapadła wczoraj, gdy dymiące cerkwisko od-

wiedził arcybiskup Adam Dubec, władyka przemysko-nowosądeckiej eparchii Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. Może ona pochłonąć nawet milion złotych. – *Niedawno remontowaliśmy posadzkę, teraz chcieliśmy naprawiać mur. Pieniądze dali Łemkowie z zagranicy. Może i teraz zechcą pomóc?* – zastanawiają się wyznawcy prawosławia z Komańczy.

– *Nasza społeczność jest niewielka, dlatego już teraz apelujemy o pomoc do ludzi dobrego serca* – mówi ks. Jan Antonowycz.

To trzeci w ostatnich kilkudziesięciu latach przypadek spłonięcia drewnianej cerkwi w Bieszczadach. Z pożaru cerkwi greckokatolickiej w Kulasznem koło Komańczy, który z nieznanych dotąd przyczyn wybuchł w 1974 r., ocalała tylko wieża, ale ta była murowana. Z kolei w 1981 r. spaliła się całkowicie cerkiew w Lipiu koło Sanoka.

Na terenie gminy Komańcza jest jeszcze kilka drewnianych zabytków. Gdyby zaczęły płonąć, z pewnością pomoc również nie dotarłaby – ze względu na odległości – na czas. – *Musimy poprawić wyposażenie naszych strażaków. Oni robią co mogą, ale bez lepszego sprzętu są bezsilni* – powiedział wójt gminy Komańcza Stanisław Bielawka.

***

Łemkowie ze smutkiem patrzą na pogorzelisko. Na pewno w niedzielę, mimo że z cerkwi pozostało niewiele, przyjdą tu na nabożeństwo.

– *Miał być doroczny odpust czternastego października. To już za miesiąc. Zawsze szczyciliśmy się, że jest nas mało, ale mamy się gdzie podziać. A teraz, co będzie z nami?* – zastanawia się Ewa Kopylec.

(*Dziennik Polski*, 15 września 2006)

Як спомнено в дописі П. Субіка, як тіж доносят церковны і інчы аґенциі, Його Высокопреосвященство Владыка Адам піднял постанову о одбудові церкви. Однесме ся до той потребы щыро. Грошы мож слати на конто:

Parafia Prawosławna w Komańczy
PBS o/Sanok
97 8642 0002 2001 0033 7832 0001

Млади на европскей драги

У орґанизациї Форума младих Рускей матки, у Руским Керестуре од 21. по 24. авґуст отримани штварти по шоре Шветови камп младих Руснацох /Русинох/Лемкох. На тогорочним Кампу, хтори отримани у сотрудніцтве зоз Министерством просвити Републики Сербиї, Службу за людски и меншински права Републики Сербиї и Покраїнскима секретариятами за образованє и культуру, та младеж и спорт АП Войводини, участвовали делеґациї младих зоз Польскей, Словацкей, Горватскей и нашей жеми – зоз Нового Саду, Вербасу, Коцура, Кули и Руского Керестура. Штерацец пецеро учашніки Кампа були змесцени у Доме школярох ОШиҐ „Петро Кузмяк" и уключовали ше до едукативно-креативних роботньох Семинара зоз театралней уметносци.

Вовторок, 22. авґуста, учашніки Кампа нащивели Катедру за руски язик Филозофского факултета у Новим Садзе (ходит, очывидні, о русиньскім язык; мы за нашых дідів, называючы ся Руснаками, звали сме свій язык рускым – Ред. „Б".), дзе их привитали проф. др Юлиян Рамач, руководитель Катедри и проф. др Михайло Фейса. (...)

Стреду, 23. авґуста, на Дзень младого Руснака/Русина/Лемка, учашніки Кампа нащивели Основну школу и ґимназию „Петро Кузмяк", дзе их приял директор Янко Хома, положели букет квеца на памятнік др Гавриїла Костельника и нащивели Завичайни музей Руснацох у Замку.

Владика кир др Дюра Джуджар, еґзарх Апостолского еґзархату за ґрекокатоліках у нашей жеми приял учашніках Кампа у новим Каритасовим доме за младих, а потим нащивена Катедрална церква св. о. Миколая и Марийово святиліще Водица.

Учашніках Кампа у Месней заєдніци у Руском Керестуре привитал секретар Йоаким Надь, а у будинку Дома культури Славко Орос, председатель Националного совиту Руснацох, Владимир Малацко, о.д. директора Дома культури и Владимир Надь Ачим, директор РНТ (Рускій Народний Театр – Ред. „Б") „Петро Ризнич Дядя". Пополадню учашніки Кампа нащивели Месну заєдніцу Коцур (...).

На закончуюцим вечару учашніках Кампа привитал и Светозар Буквич, председатель Општини Кула. (Дю. Папуґа, *Руснак*, септембер 2006)

Найусишнєши по тераз

(...) После тродньового пребуваня у Руским Керестуре направене вельке одпитуюце дружене, дзе зоз шпиванку и у добрим розположеню Камп младих Руснацох/Русинох/Лемкох, на хторим направени и утвердзени стари приятельства, приведзени ґу концу.

Остатнього дня, штварток рано, 24 авґуста, випровадзели зме госцох зоз наздаваньом, же ше пошвидко знова увидзиме (Микола Медєши (*Руснак*, як в.)

Схадзка ШРРМ

Под час отримованя Кампа отримана и схадзка Шветовей ради русинскей младежи, а од нейцох членох були присутни тройо: Алена Блихова (Словацка), Демян Трохановски (Польска) и Микола Медєши (Сербия). На схадзки бешедоване о упечатках и звиту о отриманим Кампу. Заключене, же то по тераз найуспишнейше орґанизовани Камп, а же ше шлїдующи требал отримац у Словацкей. О тим, як и о виробку печаца ШРРМ, конєчну одлуку ше принеше на шлїдующей схадзки ШРРМ, хтора будзе отримана у октобру лебо новембру того року у Словацкей.

IV Сьвітовому Таборови Русиньской Молодеджы выходячий в Сербіі місячник „Руснак" посвятил векшыну своіх шпальт. До того передня і задня страны окладинкы а тіж серединна розкладівка, зо знимками з Табору, появили ся на кольорово. Выходило бы з того, же Руснакы знад Дунаю і Савы приділяют молодежы особливу увагу (Ред.)

Браво, „Яворина”

На сьогодні Зіньківщина є гордою за те, що люди різних слов'янських коренів примножують її здобутки. Серед них – лемки, яких наслідки сталінської політики змусили розпорошитися повсюди. Чимало цих розумних і працьовитих людей проживає в нашому районі. А вся ця „прелюдія” до того, що при Опішнянській музичній школі нещодавно створено ансамбль „Яворина”, основу якого складають лемківські пісні. Ансамбль є єдиним на всій лівобережній Україні музичним колективом, який прославляє на весь світ культуру лемків-русинів, як невід'ємну частину усієї палітри музичної культури України.

„Яворина” створена з ініціативи директора музичної школи Геннадія Ільїна та за підтримки творчого педагогічного колективу. Художній керівник – В'ячеслав Гурин, досвідчений педагог, грамотний музикант. Аранжування ним творів та обробка пісень є високопрофесійними і, фактично, не піддаються механічному „списуванню”, що забезпечує неповторність звучання ба-гатоголосся „Яворини”.

Концертмайстер Геннадій Ільїн (він же і адміністратор колективу) вдало доповнює звучання баяна гармонійний вокал учасниць – Лариси Походун, Оксани Дуб'ян, Ірини Ільїної.

Здобутки ансамблю „Яворина” ще не є численними, та в той же час – надзвичайно плідні.

Єдиним музичним колективом, який 27-28 травня представляв Україну на IV Всесвітньому фестивалі лемківської культури „Бенале” та Світовому Конґресі лемків (м. Криниця, Польща), за бажанням його організаторів став ансамбль „Яворина” з Опішні.

По приїзду з Польщі ансамбль відразу ж відбув на участь у VIII Всеукраїнському фестивалі лемківської культури „Дзвони Лемківщини” (м. Монастириська), де був обдарований нестихаючими аплодисментами публіки та вигуками Браво!

Компакт-диски колективу сьогодні слухаютъ у Польщі, Словаччині, США та інших країнах. (Н. Шулик, *Голос Зіньківщини*, 17 червня 2006)

„Яворина” при Памятнику Никыфора – Епифана Дровняка. Фото: П.Басалыґа.

Лемківські фестини

На цьогорічні фестини до Монастириська зібралися півтори тисячі учасників та близько 15 тисяч гостей. Саме у тому містечку діють культурний центр лемків України та перший в нашій державі музей лемківської культури. А головним дійством заходу стало розпалювання символічної ватри у лісі. Неподалік учасники облаштували наметове містечко, де і мешкали всі три фестивальні дні.

„Цей фестиваль покликаний об'єднати всіх лемків і показати світові, що наш етнос не помер. Так, у середині 40-х років минулого століиия нас вигнали з рідних земель, на яких ми проживали 1200 років. Однак ми вижили! – сказав голова товариства „Лемківщина” Олександр Венгринович – Нині ми прагнемо привернути увагу держави до наших проблем, зберегти та передати культуру лемків молодому поколінню.”

Цього року на фестиваль приїхало чимало лемків. Найстаршому Петру Когуту виповнилося 86 років, а наймолодшій Меланії Шніцер – лише рік і три місяці. За ці три дні можна було довідатися новини з життя кожної лемківської сім'ї, почути етнічні пісні та вивідати секрети приготування родинної настоянки. (...)

...Незважаючи на негоду, настрій у лемків був справді святковий. А коли розпалили символічне вогнище, погода покращилась, і настрій став ще бадьорішим. На величезному полі зібралися лемки з України, Польщі і Словаччини. Усі понапинали намети, в яких гостинно приймали навіть незнайомих людей. І сльози, і радість, і наввипередки розповідь про сімейні новини, і ще раз обійми... Біля наметів пригощали справжніми лемківськими стравами і напоями. До речі, одна з таємниць загадкового напою, схожого на коньяк, – в пропорціях настоянки зеленого горіха і цукру.

А ще лемки пишаються своїми неповторними виробами з соломи та бісеру. Глибокі глечики, виплетені зі спеціально обробленої соломи, вироби з різнобарвного бісеру, етнічні костюми, виготовлені власноруч, – все це можна було побачити на виставці просто неба...

Після виступів професійних аматорських колективів почалася нічна забава з участю відомих українських артистів. Закінчився фестіваль грандіозним феєрверком. (Христина Інжуватова, *Експрес*, 6-7 червня 2006)

Прагну однести ся до першого допису. Припомнути, же жіноче тріо „Яворины” то потомкы переселенців зо села Камяна. І желати: Тримайте ся! Як можете, на кілко дозвалят сьвіт.

Zakwitły wrzosy

Kiedy nadchodzi sierpień, a górskie zbocza pokrywa delikatna poświata liliowego kwiecia ma u nas miejsce coś niezwyklego. Trzy bliskie sobie narody (polski, łemkowski i słowacki) na kilkanaście godzin łączą się w poezji oraz muzyce karpackich wzgórz.

(...) Były wspólne rozmowy, ożyły wspomnienia z poprzednich spotkań. Ciepła, niemalże rodzinna atmosfera, dźwięki muzyki, wisząca w powietrzu melancholia zachęcaly do medytacji – pokusie ulegli m.in. Marek Stępień i Danuta Sułkowska z KL „Sądecczyzna", Krystyna Dulak –Kulej, Maria Lebdowiczowa. Wielką niespodzianką okazała się pieśń w wykonaniu Petra Murianki (...) do słów „Aktu strzelistego" Wandy Łomnickiej-Dulak. Około g. 17.00 MGOK opustoszał.

Dalsza część programu – koncert galowy pod hasłem „Dymi kocioł Karpat" – miała miejsce w Pijalni Wody Mineralnej, którą po brzegi wypełnili zainteresowani widzowie.

Wrzosowisku towarzyszył kiermasz wydawnictw, w tym roku wzbogacony stoiskiem wydawnictwa „Fundacja" z Nowego Sącza, a także wystawa fotografii Państwa Teresy i Piotra Basałygów, znanych fotografików z Krynicy. Publiczność oddano w ręce sprawdzonych i jak się okazało, niezawodnych konferansjerów: Macieja Jeżowskiego i Wandy Łomnickiej-Dulak. Natomiast scena należała do Vajcowskiej Kapeli ze Słowacji i Regionalnego Zespołu „Dolona Popradu". (...) Bardzo osobliwym pomysłem był egzamin na „Bace poetyckie trzody". Każdemu z nominowanych przydzielono inne zadanie. I tak prof. Siatkowski nieprzerwanie przez pięć minut mówił gdzie u J. Harasymowicza można odnaleźć nadpopradzkie, piwniczańskie ślady. J. Barana usiłowano przeobrazić w górala, a P. Trochanowski tańczył w rytm obertanego – trzeba przyznać widok niecodzienny. Poza tym cała trójka zobowiązała się do ofiarnej walki o honor i dobre imię karpackiej poezji. (Joanna Połowiec, „Znad Popradu", październik 2006)

На знимках, од горы: Публика імпрезы, в тлі выстава фотографіі Т. і П. Басальыґів; Проф. З. Сятковскі і конферансиєры; П. Мурянка і ансамбль „Долина Попраду". Фото: Петро Басальыґа.

ІВАН ДЗЯДИК

...І сьвіт пришол до Лемків

На початку липця каждого рока до Лігниці на запрошыня „Кычеры" приізджают ансамблі з ріжных закутків сьвіта на Европейскы Стрічы Народных і Етнічных Меншын „Під Кычером". В тым році на – юж IX Стрічы приіхали ансамблі з Африкы, Америкы Полудньовой, Азиі, Полінезиі Француской, но і з Европы. През 9 дни 10 ансамблів концертувало 40 раз в 20 місцях на західніх теренах Польщы і пред німецком публиком в місті Ойбін.

Субота 8 липця была перезначена на Лемківскій Кєрмеш якій зорганізувано в Замєніцах к/Михалова. Як наказує лемківска традиция, каждий кєрмеш зачынат ся молитвом. І ту так было. В побудуваній в 2002 р. красній грекокатолицкій Церкви Св. Йоана Крестителя была одправлена Служба Божа, а потім хор ім. Максима Березовского дал концерт музикы церковной. В церкви видно было вірных обох конфесий. І нич дивного, бо колиси так было в православній церкви в Михалові. А може ся прийме такій звычай і на інчых кєрмешах і не лем на кєрмешах.

Артистычну част кєрмешу отворил керівник ансамблю „Кычера" – Юрко Стариньскій. Навязуючы до госла імпрезы повіл, же никому ся не снило, же сьвіт приде до Лемків – „Під Кычеру". То барз важна подія в жытю нашого народу. Подякував священникови і вшыткым парафіянам замєницкой церкви за поміч в зорганізуваню кєрмешу. Била тіж подяка для православных з Михалова і інчых місцевости за прибытя на свято.

На кєрмеш приіхало дуже люди од Гожова по Креницю. Были медже інчыма знаны і выдатны Лемкы як: проф. Миколай Мушынка з Курова што на Словациі, Петро Трохановскій з Креници но і чловек ватр і фестівалів – Василь Шкымба з Украіны.

Проф. Мушынка убраний як все в оригінальным, традицийным лемківскым строю з вельком палицьом. Оповідал на сцені про значыня слова „кєрмеш" і „одпуст" і з якой нагоды были організуваны. Повідал, же дідова чуга, котру мал на собі має 100 років. З Лемковины ходили на кєрмешы до Словациі – до Чырча, Люцины, Красного Броду. Там ся стрічала молодіж з обох сторін Карпат і часто доходило до женячкы – додал професор.

Петро Трохановскій тіж оповідал о кєрмешах, на котрых люде молили ся і гостили. На кєрмеш ішли там где іх просили, а же і його запросили – та приіхал. Кєрмешанам засьпівал

⇦ Гості іхают на Кєрмеш. Од лівой: Василь Шкымба, Петро Трохановскій, Миколай Мушынка і Петро Святківскій – староста Кєрмешу. Фотографіі Ярослава Барны.

⇦ Екзотыка з далекого сьвіта на тлі заменицкой церкви.

під акомпаніамент сына, Ігоря Трохановского - м.ін. баладу *Трьох Урвішів*, оповідаючу як старий Русин выслал трьох сынів найти сой жены спомедже своіх. Вышло інакше як в Міцкевічовых *Трьох Будрисах* Была то алюзия до нашого трудного часу.

Кермешови товаришыли выставы старых фотографій, макєты лемківскых церкви, стары столярскы знарядя.

Парафянкы задбали, жебы гості не были голодны та наварили перогів і інчых лемківскых страв.

Господар свята, „Кычера", выступила з вязанком лемківскых чардашів в новых строях з західньой Лемковины. Найближшы нам Русины з Курова представили інтересуючий програм звазаний з давныма звычаями – вечыркы – ламанчык, Русаля і кручыня мотузів.

В дальшій части выступляли ансамблі з одлеглых нам культурово країн світа, а цілий програм провадили Ю. Стариньскій і В. Шкымба. Можна было видіти танці мадярскы, русиньскы, арабскы і інчы. Африкане бубнували на лежачы, стоячы і на колінах.

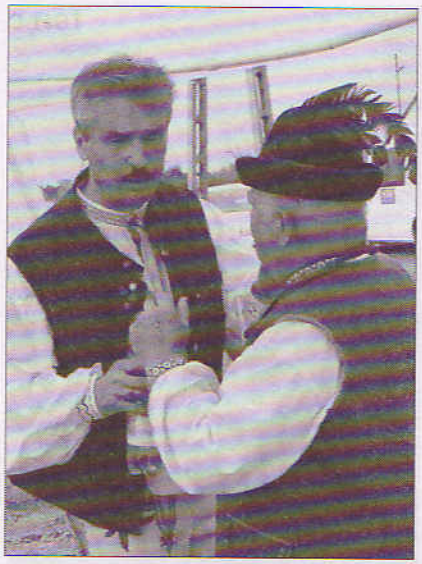

Ю. Стариньскій і В. Шкымба.

IX Європейскы Стрічы „Під Кычером" мали свій фінал в неділю на сцені в лігницкым парку. Выступили вшыткы ансамблі осібно, а на закінчыня разом.

Каждий з ансамблів хотіл вказати ся з найліпшой стороны, з найцікавшым програмом. IX Стрічы юж перешли до історії і будеме вычекувати на ювілейны X Стрічы.

Організатор той імпрезы – Юрко Стариньскій на закінчыня ствердил, же як бы не лігницкы Лемкы то не было бы фестівалю. Дуже раз дякувал спонсорам і вшыткым людям, котры помогли з організациі той імпрезы.

ІВАН ДЗЯДИК

Зындранівскє Русаля

Зындранова знана єст Лемкам не лем з Музею Лемківской Культуры, але і організуваного свята „Од Русаль до Яна".

Тогорічны Русаля были організуваны кус пізнійше – 29 - 30 липця. Пора одповідня, бо не было в тым часі жадных релігійных ограничынь (організуваны давнійше выпадали в Петровым пості), но і погода была чудова.

В суботу юж од полудня зачали зъізджати ся гості, головно з Украіны. Не забракло тіж Лемків зо західніх теренів Польщы. До розпочатя свята было іщы кус часу, але то добрі, бо была нагода обізрити музей, жыдівску хыжу і пооддыхати сьвіжым лемківскым повітрьом та побесідувати зо знайомыма і гостинном родином Гочів.

Імпреза розпочала ся по полудни зложыньом вязанкы квітя през Олену Дуць-Файфер перед памятковыма таблицями велькых Лемків – Івана Русенка, Владиміря Хыляка і Епифана Дровняка – Никыфора. Чест оддано тіж жертвам Талергофу і Акциі „Вісла" та воякам погыбшым

Гості свята „Од Русаль до Яна" серед зындранівского скансену. ⇨

в боях о Дуклянскій Перевал. Квітя під памятниками зложыли: Петро Когут, Іван Дзядик і Теодор Ґоч.

Потім были лем танці і сьпівы, а на сцені рядил знаний нам з Ватр і фестівалів гумориста Василь Шкымба з Украіны.

Вечером гості музейного свята мали можливіст видіти фільм за сценарийом, в режисериі і головній роли Андрия Копчы – *Акция „Вісла"*. Фільм вшыткы обзерали з зацікавліньом і в вельрия і Теодор Ґочы помагали при тым як могли. Окрем того, коли ходит о цілу східню Лемковину, фільм был вказаний першыраз, отже была то його премьєра на тым терені.

В неділю рано кус покропил дощ, але юж пред полудньом прояснило ся і засьвітило сонце. То был добрий сигнал, же придут люде і мужейне свято ся поведе.

Рано в місцевій церкви была одправлена Служба Божа, на котру пришли тіж участникы свята.

Недільны выступы на сцені тіж провадил Василь Шкымба, робил тото професиональні та з гумором. Выступили земківскы колктивы з Украіны, Словациі і Польщы. Дуже оплесків зобрали дітячы групы. Были тіж польскы ансамблі. Зъіхало ся дуже люди, серед котрых были і Полякы з Дуклі і околичніх сіл. Окрем выступів орґанізувано выставы образів, продаж лемківскої літературы.

Тогорічне Русаля повело ся, головні завдякы добрым орґанізаторам – молодым Ґочам.

⇦ Ансамбль „Відімо" зо Санока. Знимкы взято з інтернетовой стороны beskid-niski.pl. Перепрашаме за розбій і красні дякуєме. Ред. „Бесіды"

кій задумі. Декотрым зо взрушыня потекли по лицях слезы. По проєкциі фільму люде мали ріжны зьвіданя, як: Коли можна буде купити касету абы платню того фільму? Ци буде наступна част?

Серед обзераючых фільм были тіж Полякы. Єден з них в бесіді зо мном ствердил, же сцены з выселіня вказаны в фільмі были дост лагідны, думал, же будут барже брутальны. Добрі, же тот фільм – хоц пізно – был вказаний в Зындранові, на терені музею, бо преці ту, в музейній хыжи і в просторах скансену накручено вельку його част, а Ма-

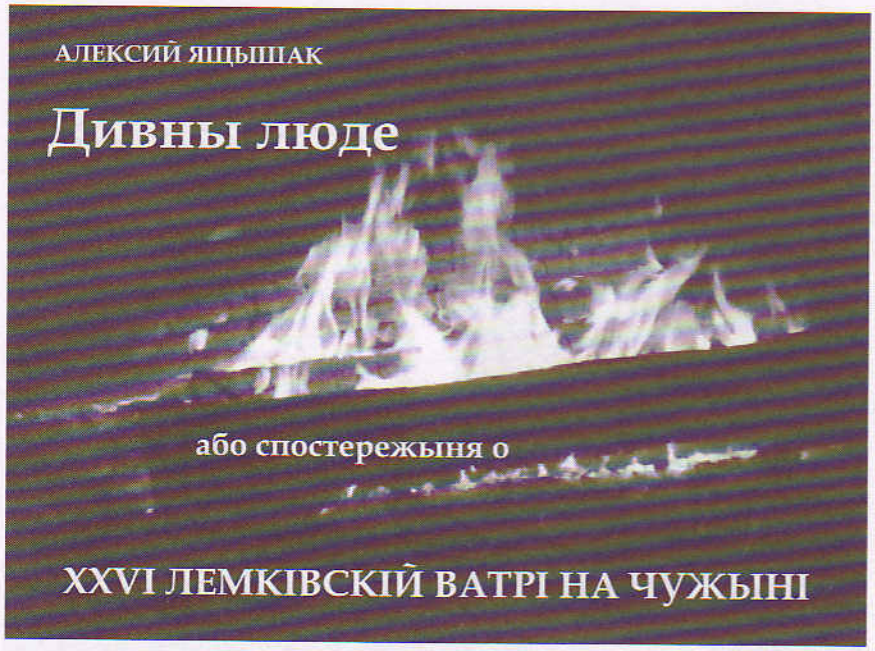
АЛЕКСИЙ ЯЩЫШАК
Дивны люде
або спостережыня о
XXVI ЛЕМКІВСКІЙ ВАТРІ НА ЧУЖЫНІ

Повіл бы хтоси: дивны люде! Так зимно, ліє, а они приіхали. Стоят в шорі за білетами, несут баґажы на ватряне поле, розвивают шатра... І мокнут. Зо сцены несе ся музыка, де-не-де сьпівают люде похованы пред дощом і тішат ся, же зас видят ся в Михалові.

Паскудна хвиля кус позміняла пляны ватрянам і орґанізаторам. Меньше нас было, а само розпаліня Ватры кус ся опізнило. Може і ліпше, бо тоты, што все приізджали пізнійше, могли быти при так важній части михалівского свята.

Того рока – як і по остатні рокы – оген розгоріл ся піджыґнений руком найстаршого михалівяна, ай хыбаль і ватряна – п. Ярослава Гербута. Та підчас розпаліня огниска нашла мене прикра мысель. За тых двадцет шіст Ватр – кілко осіб уж не могло розпалити огня, кілко одышло і забрало зо собом част нашой лемківской традициі. Што з нима ся втратило і уж того не буде... Якбы то чудово было, штобы нашы дідове были з нами, вчыли нас – часами на ново – того, што нерідко деси там ся заподіло. Та вшытко єдно штоси по них остало – за тілко років жытя на чужыні нашу сьпівну бесіду чути было всяди.

Офіцийна част Ватры зачала ся. Устами Ведучого Стоваришыня Лемків, Андрия Копчы – подякуваня гостям (же пришли, хоц ліє – і ту Ведучий аж кус ся позлостил на небо), спонсорам і потім част артистычна, розважальна, „розрывкова" – як звыкли мы бесідувати. Хоц лавочкы на видовни не были цілком заполнены – як по інчы рокы – Лемківска Ватра на Чужыні зачала своє офіцийне жытя.

Ансамблі, котры ся вказали в пятницьове пополудне, ожывили смутний настрій. „Ластівочкы" з Пшемкова – по одсьпіваню завітнього уж на михалівскій Ватрі *Тяжко жыти на чужыні* – внесли на сцену молодіцьку радіст. Тот ансамбль, створений і ведений через п. Марґаріту Гербут, дал дуже тепла і якбы деси люде забыли о зимні. Знана уж не лем в Польщи „Кычера" вказала што потрафит, так же люде штораз то численнійше підходили ку сцені, штобы ся посмотрити на тото што вычыняют. Кус спокійнійше, бо і по части з дакус старшом ґенерацийом артистів ансамбль „Смерек" припомнул давны лемківскы сьпіванкы. Выявило ся тіж, же і они годни гарді вказати ся в танцях.

Коротко, але в інтересуючий спосіб забавил дует „Дуенда" зо Швайцяриі. В пару минут з люди, котры ся зобрали, сотворили хор, якій чудово засьпівал сьпіванку *Лісом, лісом при долині*.

Конкурс „Єден з десятьох", проваджений през п. Петра Трохановского раз іщы справджал што знаме сами о собі. Не было найгірше як на можливости вчыня ся самому нашоі істориі, ду-

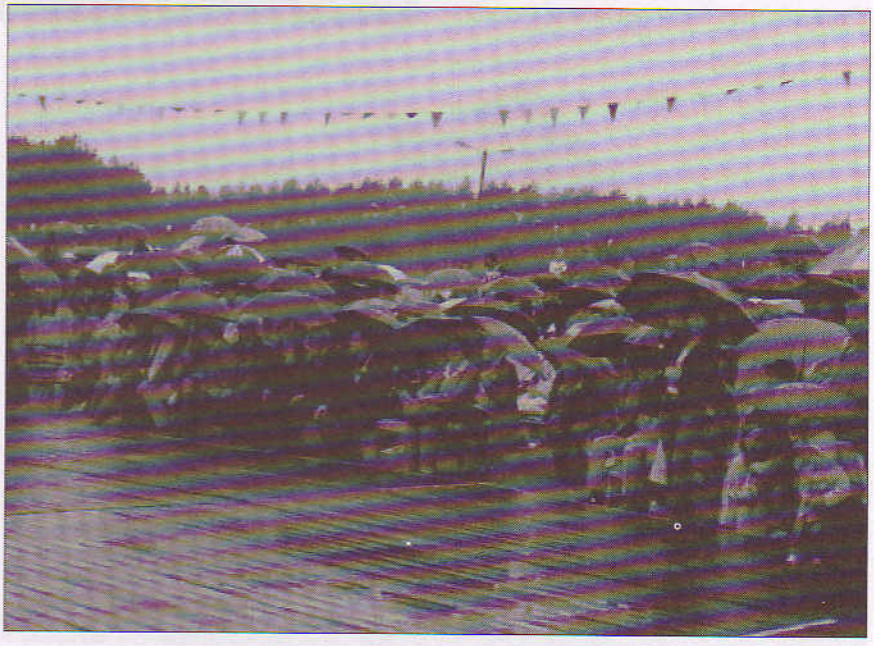

⇦ Пшемківска Ластівочка отворила Ватру; фото: Анна Тылявска („вкрадене" зо стороны Lemkowyna.net) Другы знимкы з інтернетовой стороны Стоваришыня Лемків, нерозчытаного авторства.

ховой і материяльной культуры, бесіды. Конкурс выграла єдина посеред участників пані – Ольга Клинковска.

Вечером не завела нас капеля „Древутня". Так грали, же люде не смотрили на міцний дощ і в мокрым одіню гуляли до кінця забавы. Тоты, похованы в шатрах зо заздрістю і жальом позерали в сторону сцены. Дощ не уступувал і подекотры на другій ден мусіли выливати воду зо своіх нильоновых домиків. Декотры, премочены, вернули ся до хыж. Тых єднако на щестя было мало.

Подібні як в пятницю, орґанізация Ватры мусіла допасувати ся до хвилі. Ціла акустична апаратура наражена была на знищыня і акустикы з інчыма орґанізаторами мусіли робити праві чуда, жебы ватряне могли якоси слухати того што ся діє.

Запрошены ансамблі з заграниці, як руснацка „Жатва" ци „Липаны" з Пряшівщыны дали попис чудовой музыкы, сьпіву і танця. Выступували по пару раз, в окремых блъоках зо своім барз богатым програмом.

Помедже выступами бесідували з людми, оповідали як ім ся жыє в Сербіі, на Словациі. Деноуд, вмішаны в групкы участників Ватры, сьпівали разом з нима – так якбы наштоден были з нами. Хоц нас од гости з Коцура ділит тисяч кільометрів, пан Папуґа – Ведучий „Руской Маткы", орґанізациі Руснаків Сербіі повідал, же чуют ся в Михалові як дома. Липняне рівнож не нарікали на атмосферу, хоц – як щыро подекотры зауважыли – ліпше бы было як бы не ляло.

Дополудньову і полудньову суботу в шувній части – як каждого рока – выполнили діти через участ в конкурсах сьпівanкы, рецитациі і малюнку. Впровадили іх на сцену, а пак переплітали своіма выступами нашы діточы та молодіжны: „Веретено" – з Гір, з Лоси і з найдальшых такой антиподів „Лемко Тавер" – зо Стшельц Краєньских. Треба тіж спомнути, же в рамах конкурсу сьпіванкы гарді выступили діти што вчат ся лемківского языка в Лігници, зорґанізуваны в ансамблик через свого учытеля – Луку Возняка.

З вечера стала ся дивна річ. Дощ якбы уступил, хыбаль пред людми, котры численнійше зобрали ся при сцені. Заполнена видовня жыла голосом музыкы і не мала заміру ся опорожняти. Выступили раз іщы ансамблі зо заграниці, як і дальшы нашы – в тым „Зоря" з Устя Руского. Коли появила ся на сцені Юлія Дошна, разом з єй теплым голосом, під акомпаніамент ґітары, внесла кус романтыкы і задумы, так нам часами потрібной. ⇨

КОЦУРСКА "ЖАТВА" УЧАСТВОВАЛА НА "ЛЕМКОВСКЕЙ ВАТРИ НА ЦУДЗИНИ" У ПОЛЬСКЕЙ

"ВАТРА" БОВЧАЛА АЖ ПО ДИЖДЖУ

• Дзекуюци доброму сотрудництву "Стоваришеня Лемкох" зоз Легници и нашей Рускей Матки, КУД "Жатва" зоз Коцура наступела на Двацешестим фестивалє "Лемковска ватра на цудзини", хтори отримани од 4. по 6. август у Михалове при Лубину, у Долнославским войводстве, на заходзе Польскей.

або - як Руснакы зо Сербіі споминают Ватру

Вересньовий номер місячника „Руснак" приносит репортаж о XXVI Лемківскій Ватрі на Чужыні, під зарепрінтуваным выжше наголовком, авторства С. Дорокгази. Адде выімкы з того допису:

У чаше вельких горучавох, през цалу драгу до Польскей сопутнїк коцурским аматером був диждж, а цо ше баржей ишло на сивер, температура була вше нїзша. Розуму ше, диждж и витор були вше моцнейши.

После замесценя у интернату, полудзенку и краткого одпочивку, ушлїдзел одход на фестивал. Понеже диждж лял як зоз кабла, нїкому нє було ясне як ше подпалї огень и чи вообще будзе публики на отвераню. Медзитим, на нєсподзиванє цалого коцурского ансамбла, у амфітеатре, у штред лєса, назберало ше вельке число людзох, хтори ту под шатрами камповали. (...)

Окрем коцурского ансамбла, зоз иножемства наступел ансамбл „Липани" зоз истоменного места при Прешове и ансамбл „Дуенда" зоз Швайцарскей. Од домашнїх наступели ансамбли зоз шицких крайох Польскей дзе жию Лемки.

Зоз проґраму аматерох КУД „Жатва" отворени и заварти други дзень фестивала. Коцурски ансамбл мал найзамеркованишту проґраму, цо припознали и други учашнїки, орґанизаторе и публика, так же плато пред бину под час наступа Коцурцох був полни, и попри тим же непреривно падал диждж. КУД „Жатва" виведла „Руски танци", „Карички и чипаши", „Березянку", и „Карпатски перли". Медзи фолклорнима точками шпивали солисти Єлена Буила, Яким Бесерминиї и Михал Иван, як и Руска женска шпивацка група. Оркестер КУД „Жатва", зоз хторим руководзел Юлиян Рамач Чамо, окрем же провадзел фолклорашох и шпивачох, мал и солонаступ зоз инструменталним блоком руских мелодийох. (...)

После проґрами аматере були премокнути, але задовольни зоз наступом, та ше ище дакус предлужели дружиц коло огня и коло шатрох зоз напойом, а вец ше пошли сушиц и одпочивац до интернату. (...)

В 3(90), тогорічным номері „Бесіды", на *Выдавничій Поличці* омовлено книжку „Історія Королівства Галичини", выдану – під редакцийом С.Р. Перфецького – во Львові 2004 рока. Там і заповіджено што в дакотрым з найближшых чисел нашого часопису помістиме обшырнійшы фрагменты той книжкы. Гнеска зо сатисфакцийом сполняме дану обітницю. Без особливых уж шырокых одредакцийных сугестий. Они ту збыточны.

Числа серед тексту означают номер стороны в оргіналі выданя (попереджуючий текст належыт до выступуючого за ним номера страны). (пт)

Історія Королівства Галичини

До часу захоплення Києвом Карпато-Горватії слов'янські племена, що мешкали на схід від Прикарпаття, виступали як окремі суспільно-буттєві та мілітарно-політичні організми, а їхній зв'язок із Києвом був тимчасовим і примусовим. На чолі племен стояли власні князі, залежні від київського хакана. У ті часи межі так званої Русі залежали від простору територій поселення племен (16), що потрапили під владу руського клану. Цілісність руських володінь залежала від сили Києва, з якого придушували всі прояви окремішності й незалежності підкорених племен та руйнували всі спроби цих племен ту свою окремішність і незалежність зберегти. Тут слід згадати класичну історію про деревлян, чиїх воїнів разом із цілим родом останнього власного (17) князя Мала вигубила київська княгиня Ольга з помсти за смерть свого мужа Ігоря, стерши з пам'яті нащадків свободолюбних деревлян їх власну родову назву.

Подібні історії, як з деревлянами, повторювалися кожен раз, коли Русь поневолювала якесь слов'янське плем'я, котре після втрати власного княжого роду та власного імені розчинялося серед решти з собі подібною долею племен. Русь ставилася до слов'ян як переможець до переможеного. До XI ст. у літописах поняття *русь* і *слов'яни* вживаються як протиставні або як рівнорядні, але не як тотожні. На означення політичної та етнічної спільноти назву *Русь* починають вживати в XI ст. (18)

(...) Під кінець X ст. Біла Горватія була виснажена перманентними війнами. Тимчасову мілітарну слабість використала Русь, і 981 р. князь Володимир приєднав Білу Горватію до Києва. Завоювання Прикарпаття збіглося в часі з початком державної інституалізації київських володінь. На підпорядкованих Рюриковичам територіях почалися процеси формування публічної влади, податкової системи та територіального поділу. Це посилило відцентрові рухи на етнічно здиференційованих й утримуваних силою територіях. (23)

(...) Прикарпаття на той час відрізнялося від Русі не тільки етнічним субстратом населення, але й релігією. Руські території тоді ще були язичницькими, Прикарпаття, натомість, вже понад сто років було християнським. Така ситуація привела до цього, що Київ не зміг контролювати Прикарпаття. Тому 992 р. князь Володимир знову організовує похід на захід і вдруге приєднує Білу Горватію, перетворюючи її на удільне князівство Володимиро-Волинської волості. Київський князь намагався знищити кордони племінних князівств і тому об'єднав заграбані горватські та волинські князівства в одну землю. Були зруйновані князівські столиці й збудовано новий адміністративний центр, місто Володимир-Волинський. (26)

(...) У Перемишлі, який конкурував у регіоні з Володимиром-Волинським, зміцніла в силі місцева еліта була зацікавлена у власній монаршій династії. Інтереси знаті у цьому разі збіглися з інтересами очолюваного нею суспільства, яке прагнуло повного суверенітету від Волині, але й не бажало, аби Прикарпаття перетворилося (аналогічно Волині) на Київську волость. Більша частина магнатерії мала коріння, яке сягало часів Горватських князівств. Вона зуміла перетворити свої володіння на спадкові і її було стати на утримання приватної мілітарної сили. Найбільшим джерелом збагачення для аристократів була служба князеві, звідси взялася потреба у власній династії і у власній державі, як джерелі, яке гарантувало стабільні збори податків і мит. (28)

(...) Зв'язок Прикарпаття із руським центром природньо був слабшим, аніж у територій, розташованих ближче й підкорених киянамаи раніше. Тому вистачило незначних зусиль, щоб три брати, князі Ростиславичі, відокремили Горватську землю від Волині, а відтак і від Київської Русі. У 1080-1084 рр. з допомогою місцевого населення Рюрик вокняжився у Перемишлі, головному місті Прикарпаття, Володар-Іван зайняв Звенигород, торгівельний осердедок землі, а Василько осів у Теребовлі, митниці, через браму якої шляхи вели у Чорноморські степи, до Болгарії та Візантії. (29)

(...) Ростиславичі були майже ідеальним варіантом для Гірської країни Перемишльської, бо з огляду на обставини, що склалися, ці князі не могли мати політичних інтересів деінде. Вони не могли претендувати на жодну іншу країну і були змушені зв'язати свою долю з місцевими інтересами*. Ростиславичі, аналогічно родовим князям, стали оборонцями самостійності білогорватських нащадків. Влада князів грунтувалася на усвідомлені окремішності та самостійності місцевого (32)

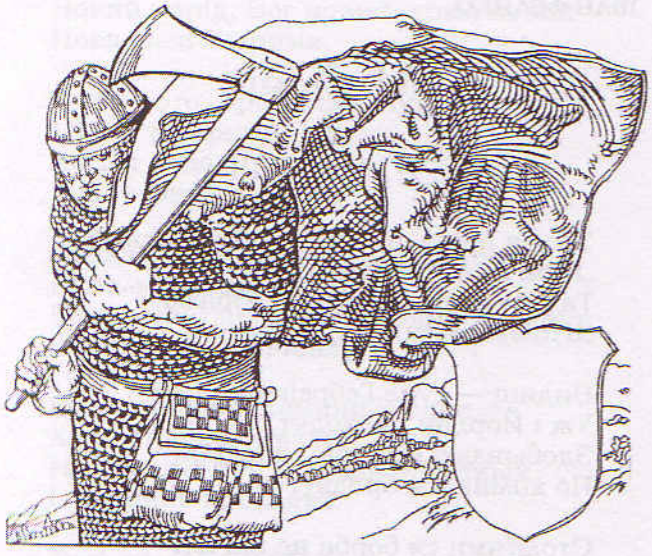

Білий Хорват. Ілюстрация зо стор. 17

етносу, тому вони плекали серед прикарпатців почуття потреби боротьби за утримання якомога ширшої самостійності та незалежності.

У Прикарпатських полісах князі були другою, після народного віча, інституцією влади. Як представник знаті в її колі князь був рівним серед рівних, але його походження легітимізувало його обов'язок мати військо та бути на його чолі. Князь виконував роль військового вождя, бо будь-яка військова організація є збудована за принципом одноосібного зверхника. (34)

(...) Першим жертвоприношенням на вівтар новопосталої Прикарпатської держави (Гірської країни Перемишльської) стало осліплення князя Василька. Після підмови боярами князь Давид Волинський порадив Святополку Київському запросити на іменини Василька Теребовлянського. Під час імпрези Прикарпатського княза було схоплено і осліплено волинськими боярами Лазарем, Туряком і Василем. Після цього князь Давид ув'язнив сліпого Ростиславича у м. Володимирі-Волинському, а у 1098 р. пішов війною на Прикарпаття. Під Теребовлею волинське військо було розбите. Це не зупинило агресорів. Війною на Прикарпаття пішли кияни. Але й ця спроба завершилася для них невдачею, до того ж князя Святополка Київського в бою проти Перемишльського і Теребовлянського (36) полків було осоромлено: київський князь продемонстрував небачене перед тим боягузтво – він утік із поля бою, чим і прославився. (42)

Нащадки Ростиславичів, маючи руське походження, не ідентифікували себе з Руссю. (45)

(...) У 1141 р. князь Володимирко (сын Володаря, Василькового брата – Ред. „Б") переніс столицю з Перемишля до Галича. (...) Попри перенесення столиці до Галича, в Перемишлі залишилися резиденція, літописець та приватна скарбниця князя. (46)

(...) Після того, як київський князь Всеволод-Кирило Ольговив 1142 р. посадив у Володимирі свого сина, відбулося чергове з'єднання Волині під владою однієї сім'ї. Для Галичини це становило подвійну небезпеку, бо Київський князь на той час мав міцний союзний зв'язок із Польщею, його донька була видана за Сілезького князя Болеслава Високого (...).

У 1144 р. багточисельне руське військо, до якого ввійшли Волинський, Турівський, Смоленський полки, а також поляки та половці, напало на Галицьке князівство. Незважаючи на те, що галичани програли цю війну, Володимирко підкупив союзника Всеволода – Ізяслава, і Галичині вдалося уникнути територіальних втрат. Але після сплати величезної контрибуції з'явилися (48) поважні проблеми всередині самої держави, які призвели до кризи. (49)

По смерті князя Володимирка 1153 р. Галицький трон посів його син Ярослав Осмомисл. Йому від батька дісталася побільшена в своїх кордонах держава. Галичина простягалася на південь, за течіями Дністра, Прута та Серета до берегів Дунаю та Чорного моря з альтернативним Дніпровському шляхом до Візантійських портів. Це розширило торгівельні стосунки й дало поштовх до ще більшого розвитку господарської діяльності всередині країни. Свідченням могутньсті Галичини є її присутність на Герфордській мапі, а також згадки про Галицьке князівство в хроніках Готфріда з Вітербо, у Лондонському псалтирі XIII ст. та у Бартоломея Англійця. (55)

(...) Князь Ярослав Осмомисл у зовнішній політиці продовжував лінію свого батька. Він не визнав Київського князя Ізяслава ні за союзника, ні, тим паче, за протектора. Під тиском галицьких аристократів князь теж відмовився повернути завойовані батьком волиньські міста, зокрема містофортецю Бужськ, які перетворилися на спірні галилько волиньські території. (56)

(Продолжыня наступит)

*Ростислав, внук Ярослава Мудрого, отец Рюрика, Володаря і Василька был ізгойом (князьом без приділу), прожываючы в Тмуторокані над Азовскым Морйом. Його сынове не могли сами „вокняжыти" ся в земли Хорватів, бо поза славом прадіда не мали на тото ниякых реальных можливости. Быти може, по выроджыню ся власной династиі, Хорваты закликали княжыти Ярославовых правнуків. В істориі не было то ничым особливым. Адже свого часу сами Русы (?) закликали до ряджыня Варягів, адже вельо пізнійше Полякы приклыкали на трон Литовця Ягайла. (пт)

Франко по лемківскы

Перед парома тыжнями вышла друком по лемківскы велика поема Івана Франка „Мойсей." Як авторови перекладу, не выпадат мі особливі рекомендувати выданя. Взамін позволю сой привести выімкы зо вступного слова до той книжечкы:

„(...) Перечытувал єм по роках „Мойсея" не раз, а чым старший єм был, чым барже єм сивіл, тым барже єм пережывал. Фасцинувала мя намалювана Франком збіжніст долі выбраного народу з дольом мого народу – „невыбраного". І хоц автор прообраз Ханаану – Обіцяной Землі, Ізраіля застереже сой в своій поетыцкій візиі, што цілком зрозуміле, для Украіны, не даст ся скрыты, же не до ней є подібне тото, што накріслит хоцбы во фраґменті образу з XVII главы:

От і маш Палестину ціліцьку,
Край овечок і ярцю,
Од Кадеса по Кармель без решты
Затулити мож в пальцох.

Ани трактів шырокых ту нее,
Ни до моря проходу!
Де-ж ту жыти, тужати, роснути
І квитнути народу?

Очывидні, Франко не в безконечных просторах Украіны (*труснеш Кавказом, впережешся Бескидом*, як напише во вступі до поемы) буде глядал подібности, а во єй фактычні і траґічні обездоленій доли, в закованым сусідами народі. Вюл буде устами Мойсея бесіду з оным своім народом, часто неслухнячым, непокірным як быдля – і то пред своім ґаздом, якій зла му не прагне, пред своім Вітцьом, Пророком, – з народом впертым до шліпоты, просторікого сумліня, але вшытко єдно, але преці – народом безконечні, невымовно коханым (*Люблю тебе міцнійше, полнійше // нич сам Бог наш Єгова*). (...)

Украінці, як ціліст, николи не зазнали того найболеснійшого болю, не стратили в сенсі фізычным вітчызны. *Мертвы, жывы і ненароджены* – в силенній силі Народу сут в ній. Не мусіли, до єдного, лишати ю – як Жыди, як... Лемкы! –

Для премудрых ся мудрым не числит,
Не войовник він в бою,
Всесьвітовий вандрівник, а гостьом
Во вітчызні він своій.

Выпиш вымалюй! – Не треба ани кус пояснювати аналоґій... Гей, поема „Мойсей" для каждого Лемка, якій заховал іщы любов до краю вітців, якій тужыт за тым крайом – може быти настольном книгом, малом біблийом, джерелом найбарже піднесеных дознань, пережывань. Зато тыж взял єм сой за чест приближыти ю через нашу рідну бесіду моім краянам. (...)" (пт)

ІВАН ФРАНКО

Мойсей

(Глава) XVIII

Зас ся почул тот сьміх притишений.
„Віра горы порушыт!
Та лем пізрий на новы образы,
Што зъістити ся мусит:

Видиш — суне Гебреів навала;
Уж і Йордан проходят,
Здобывают Єрихон і в кырви
По коліна аж бродят.

Столітями ся борба не кінчыт
За тот жмыт Палестины:
Амореі, Гебреі, Амалик,
Битний рід Філістынів.

А от Царство Гебрейскє! Слез кілко!
Кырви людской што стече!
А для сьвіта заважыт — як муха
Для верблюда. Нич веце.

Розквитнути не встигне, як з внутрі
Силу свою затратит,
Жебы в пащу міцнійшых сусідів
Част по части впадати.

Оле — пізрий, як хмары чорніют
Од Дамаску, Ґалладу!
Іде Ассур і несе Гебреям
Лем руіну, загладу.

Оле — пізрий, там лан червеніє,
Трупом густым ся вкрыват:
То Вавилон престрашний ся піднюс
На Юдеі могылу.

Храм Єговы во огни... Тьма люду...
Як шаранча по полю,
Тисячами, без числа, все ідут —
Недобиткы в неволю.

Чуєш плач? На руінах сковынчыт
Лем тот єден розумний,
Што корити ся радил ворогам,
Штоб не впасти до труны.

Як же смердит тишына!.. Та кукай —
Там з темрявы ден стає...
З тых што пішли тисячми, лем жменя,
Але ідут... Вертают!

Штоси дрібне ся рушат, шерудит
Коло мурів Салима:

Новий нарід, Бог новий, храм новий,
Нова сила незрима.

Росне тото, прібує ся з нуждом,
Міцно тримат ся ґрунту,
Як тот бодак, колячий і ціпкій,
Все готовий до бунту.

Понад людом тым вічным, нездертым
Навальниці все ідут,
Паньства, царства то стают, то гынут
Як понуры привиды.

Він же в своій комірці заєдно
Ховат тверде завзятя;
Ненависти моц має для вшыткых
І незмінне проклятя.

Тота велька, найбільша ненавист, —
>Задля бога інчого<,
Смотр, як клубчыт ся перед храмовым
Заповітнім порогом.

Она кличе нанавист. Позерай:
За тыраньскым веліньом
Ідут силы, штоб нарід твій гордий
Зас вырвати з коріньом.

Чуєш дудін? То стопы желізны
Римскых тых леґіонів,
Што толочат юдейскы царины,
Роблят пустку з загонів.

Чуєш плюскіт? То мечы ворожы
Неповинну кров точат.
Чуєш крикы? — То дівкы юдейскы
Дикы коні волочат.

О — гын мати голодна доідат
Тіло свойой дітины!
Гын тисячы на крестах гмерают —
Цвіт народу істинний.

Храм Єговы зас горит, раз іщы,
І то раз уж остатній:
Бо што рукы той шалій лем дітхне,
Тому більше не встати.

Іщы раз недобиткы поплынут
До неволі, як рікы —
Та ніт для них уж свойой вітчызны,
І не вернут в вік-віка.

І загасне уж зьвізда Ізраіль
Не блиснути ій більше;
Лем завзятя, што в храмі выросло,
Нихто ниґде не скыршыт.

Што, ты тому вшыткому не віриш?
О, повіриш — ти гварю! —
В рай, што чекат твій нарід выбраний
В обіцяным вам краю!

Ты для него ся трудил! А повідж —
Было зач і для кого?
Може іщы сой клякнеш в молитві?
Зробиш за пса дорогу?"

І похылил сивіцьку голову
Старий пророк, і повіл:
„Ци доправды ся не даст вырвати
З пут мойому людови?"

І впал, втулил ся лицьом до землі:
„Выкпил ся з нас Єгова!"
І лем регіт демоньскій ся сплітал
З ехом слів Мойсейовых.

Ілюструвал
Богдан Трохановскій

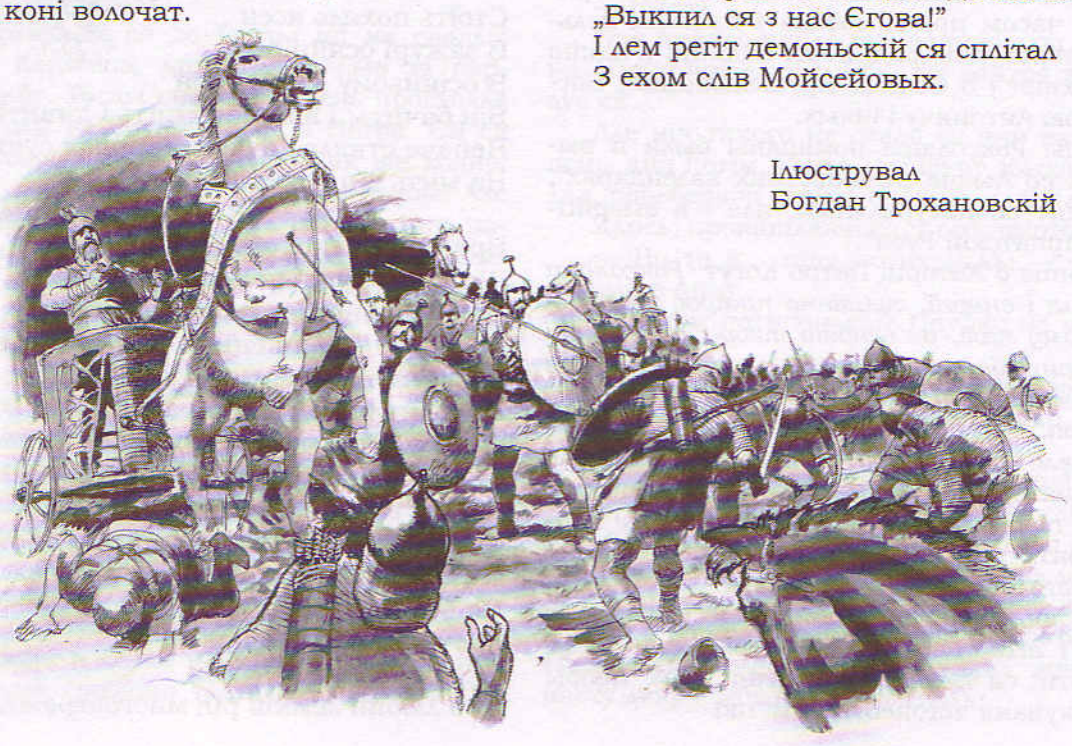

Роксолана Мамчур-Бабій

Нелегко было ся здецидувати – де помістити творчіст Роксоланы, в колоні „Русиніяна в чужомовній літературі", ци в тій, в котрій ю поміщаме. Но бо... Та зрештом, повіджме найперше дакус о Авторці. Товды ачий сами Чытаче спостережут, оцінят – на кілко редакторска розгубленіст была оправдана.

Роксолана вродила ся во Львові 1977 рока в інтеліґентскій родині. Єй прадідо і прабаба были Лемками. В 1994 році з выріжніньом, зо златым медальом закінчыла середню школу, а в 2001 Украіньску Академію Друкарства, зо спеціяльністю журналісты. В 2003 році вышла замуж за знаного маляря Сергія Бабія.

Іщы в середній школі брала актывну участ в культурній діяльности, выступувала на літературных вечерах посвяченых выдатным поетам Украіны, Лемковины і сьвітовой літературы. З часом приспособила і провела культурно-літературны радийовы авдиції (Радийо „Незалежніст") о Соломії Крушельницкій, Богдані-Ігорю Антоничу і інчых.

Вершы Роксоланы поміщаны были в выдаваных во Львові „Лемківських календарях", што видит ся натуральным, але і в американцкій... „Карпатскій Руси".

Як пише о Авторці Петро Когут: *Роксолана повна сил і енергії, сумлінно працює на літературному полі, де основні твори присвячені Лемківщині, бо вона вважає культуру Лемків перлиною не лише української але і світової культури.*

Здавало бы ся вшытко ясне – нашым, не лем редакторскым розумліньом. Та з другой страны, пізрийме лем на остатню фразу верша „Горить калина". *Моя рідна Лемківщина!* Моя! Выголошена самым мном – Автором. Товды – як, якым способом дахто може мі ю взяти!? І што годен вчынити редактор? Лем поклонити ся, залюбленій души, без пробы клясифікуваня чогонебуд. (пм, пк)

РОКСОЛАНА МАМЧУР-БАБІЙ

Горить калина

Опадає листом клен, горить калина,
Хрестом прохає
І серцем тихим кличе
з-під землі вороття забута домовина
Чийогось батька, дідуся чи сина, –
Можливо, десь, не в рідній стороні
Зойкне серце, защемить кровинка,
І відгукнеться голос крові в суєтній борні
До краю отчого, де батько в Бозі спочине
із-за забуття долине
І прийде його дитина;
Заговорить совісті стежина.
Він не витримав тортури,
Він хотів лишитись, –
Не дали тії катюги
Навіть помолитись.
Стислось серце з болю в грудях,
І завмерло з горя,
Тільки клен лишився шуміти тихо у розмові
З сином, що вернувсь
з країв других порогів.
Опав вже листом клен,
Стоїть лише, горить калина,
Неначе моя рідна Лемківщина.

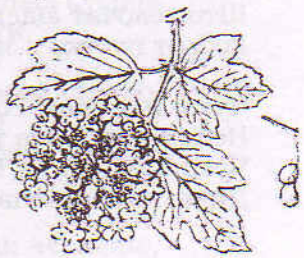

***

Стоїть похило ясен
В зажурі осяйній,
В осінньому лимані сон
Він бачить: і він ніби спить і дивить.
Неначе стихла казка в акордах суєти.
На мить згадалось болісне йому,
і ніби струни щастя
Враз змовкли в осені одній далекій,
Що слідом грунку лемківську землю сповили,
Де злото-лист не тішить,
лишень бо метушиться,
І укриває слід
Зболілих ран душевних
Сердець самотніх бід.
Де розсіває вітер
Сльозу в листа поривнім леті.
Сльозу і не одну повну розпуки і безпораддя,
Дощем обмиту, гірку з облич сльозу
По всьому світу
І реквієм прощальним
Співає пісню ту.
Про любий лемків рід многостраждальний

Василь Петровай (р. 20.02.1940 р. в Габурі к. Меджелаборец) – знаний шыроко по тамтій страні Бескіда писменник. Свою двотомову повіст (роман) написал по... росийскы і была она выдана 1987 рока в Москві (в 1947 р. выселений на Украіну, де – в Маріюполи над Азовом – прожыл векшіст жыття). Аж по одроджыню ся русиньства перевьюл на рідний язык і другіраз выдал свій твір. (...) *„Русины"* – як пише др Марія Хомова – *то роман о конкретнім селі нашого края, о його людьох, радостях і болях, драмах і траґедіях, о здоровых і хворых людьох у хворім світі. В їх жыготі, як го описав автор, світить, як сонце, доля нашого Русина, де бы він не жыв, в якім селі бы ся не народив. Як у капці росы є одбита доля і сконцентрована довга і трапезна траґедія жывота русиньского народа.*

ВАСИЛЬ ПЕТРОВАЙ

Русины

(Урывок)

Анна Палацова довше місяця не віділа Петра Гонту. Чомсь він не являв ся на обвыкле місце їх стріч – ку орішнику, што зя церьковным плотом. Із бісіды зо сестров Марьов, котрій Анна росповіла свою тайну, она дізнала ся, же перед двома тыжнями вмерла на сухотины Петрова старша сестра, же з барз великой фамелиї жывым оставать ся лем він єден, але же і він тыж барз хворый і обреченый.

Анна была отрясена.

— І не є спасіня? — зашептала она.

— Ниякого. Боже заваруй, жебы єсь ся з ним ціловала.

„Уж ниякого спасіня – подумала она на Гонту – Жебы обреченый?"

Она залюбила ся до Гонты ші на свадьбі Штефана Кермеша, коли Петро быв за першого дружбу. Тогды она цілый день простояла під облаками не спущаючі оч з Петра. Єй ся на нім любило цалком вшыткo: і як він ходив, і його очі, і як він утерав хущатом ґамбы. Але найвеце єй ся любило то, же він не пив палінку. Кілько ночей проплакала она потім, благаючі Бога, жебы Петро ся не оженив, покы она выросте. І Всевышній вняв єй молитвы... жебы ся стало таке.

Ниґда єй не забыти женитвы Андрія Лотая... На сватьбу закликали цілу їх фамелію. Анна ани на хвільку не тратила з оч вітца, боячі ся ненароком стати коло Гонты.

— Но... діче моє... дала єсь вітцові! — хапаючі устами воздух, не одразу признав ся отець по танці якымсь булькаючім голосом і, як пяный, нетвердым кроком пустив ся просто ку людьом, жебы піти гет.

Анна была в семім небі од радости. Одтеперь єй было слобідно танцьовати і не бояти ся, же зявит ся і збачіть отець, – кедь він теперь што перед шыткыма Вышньоводчанами дав єй ай вшыткым порозуміти, же його дівка уж невіста до одданя, же з того дня єй доволено веселити ся на ровні зо вшыткыма. Незастигла вернути ся ку камараткам, а Гонта уж ту.

— Але то быв танець! — усмівом ростягли ся му уста. Бліда його тварь поломеніла густо і нездраво вершками лиця, в очах – горячковый блеск. — Твій отець – не хлоп, а дябол! — з радостьов скрічав він і такой, ші май почервенівшы, признав ся! — А я не знав, же ты Палацова дівка, думав...

— ...Чія?

Він не одповів, перебераючі сухыма пальцями пучкы єй пальців. Она чула в тоту минуту якусь аж барз чудну легкость, як даколи, коли дітином была, по купаню.

Єй ся барз любило слухати Гонту, але він быв тихо, і якраз зато, же він нич не гварив, она так остро почула вшытку важность того, што ся творило в єй душі.

Музыка грала до півночі. Гонта ани на крок не пущав од себе Анну. Ай домів одпровадив, не промыркнувшы за драгов ани слова. Збачівшы, же она іде гет, буркнув сі попід ніс:

— Почекай кус.

— Нашто? Пізно уж. – Єй смішыв його страх і безвладность.

— Завтра... може мі буде прыйти?

— Як маш дяку.

— А ты... ты бы хотіла?

Єй ся барз хотіло скрічати: та правда, же прыйдь! А выторгло ся:

— Н-ніт!

Она прудко пішла гет, не повівшы ани слова, але тайно надіючі ся, же завтра він поцілує єй...

Але ніч такого не стало ся ани на другый день, ани потім. Гонта лем фурт збыхав і кашлав, перебераючі своїма пальцями єй пальці.

Якось, прокашлавчі ся, пробормотав:

— Но та я... піду потихонькы. – чім барз россміяв Анну.

— А чом потихонькы? Прудко не можеш... не беруеш?

Одповідьов для ньой было довге зо свищаньом збыханя, міцне, бо аж зрапчало, стиснутя пальців і просте счезнутя.

Вночі, коли зіставала сама зо своїма думками, роздумы райзували єй лем в єден а тот істый образ: она у вздушнім облечіню молодой танцює з першым дружбом свій послідній дівочій танець. А Петро не спущать з ньой очі, бо му ся она барз любить, і на руках односить єй десь далеко-далеко. Заспаваючі, віділа квіткасту луку і себе на руках Гонты.

ЛЕМКІВСЬКИЙ КАЛЕНДАР 2006, Упорядник Іван Красовський, Редактор Петро Когут, Львів 2005, стор. 172, ISBN 966-345-069-X

Пізно, бо пізно (выданя вказало ся кінцьом зышлого рока), та треба представити на нашій „Поличці" наступний шторічний альманах нестружденых братів Лемків з Украіны.

Календар, подібні до остатніх років, з гардом кольоровом окладинком, хоц всередені видно, же на тот раз бракло фондів на професийне насьвітліня репродукций. Та для домашньой (і не лем) бібліотекы важнійший є зміст, дописы, тексты вміщены в выданю. Іх – і зас як все – „багато". Дуже – короткых, коротіцькых і пару обшырнійшых, погрупованых тематычні в такых адде розділах: „З нашої історії", „Чорний дим над Карпатами" (до 60. – іщы – річниці переселіня), „Вони творили нашу історію", „Наші ювіляри" та „На літературних стежках". Враз парудесят текстів, о якых, каждым з осібна, трудно ту очывидні бесідувати. Творят они дост ріжнородну мозаіку (!) поглядів на нашу історию, язык, культуру, почутя приналежности та інчы справы. Поставил єм выкричник по мозаіці, бо привыкли мы уж до стереотыпу Лемка в Украіні. Лемка днешнього, погодженого зо ситуацийом, з так званом, ци приписуваном „дольом" – як причыном „тому вшыткому".

Ґенеральні, і на перший погляд, так і є, але кєд вглубити ся в кажду окрему душу, не є вшытко тото так очывидне. Нераз мож шувні вычытати – як гварят – „медже рядками", нераз тому ци інчому выпскне ся дашто над выраз „нехотячы". Як напримір Петрови Кітикови в дописі „Спогади й роздуми старого лемка": (...) *ми нікому непотрібні: полякам, бо ми не поляки; німцям, бо ми були ворогами, а своїм ніби-то рідним, бо ми на старість стали обузою.* І чудно якоси звучыт оне *ніби-то рідним* в устах дефінітивні задекларуваного під национальным взглядом автора. Декларация – декларацийом, а в души штоси жґне.

Степан Криницький в дописі „Хто ми – лемки, яка наша доля?" розправлят, в першій части по лемківскы, о языку, правописі. Розправлят в міру хаотычні: (...) *І жеби одружнити просте „и" од твердого, пожичили зме собі старословянске „ы", а тераз на тим ся вадиме.* Дале же повідат: *Неє і небило лемківской граматики. В каждий мові є свої правила, над ними трудят ся цілі інститути.* Єдно речыня на добру справу противоречыт другому. І іщы дале, уж по украіньскы автор гварит: (...) *вияснити, чи доводити один одному – хто ми, чи лемки, – чи руснаки, – чи українці?, – хто з нас винен в депортації сьогодні не найголовніше. Швидше, ніж ми доведемо один одному – нас вже не буде. І в цьому трагедія нашого народу.* Кінчаючы, автор, з цілю: *припинити процес асиміляції і зникнення з лиця землі етнографічної групи лемків,* каже добивати ся створіня *державних (польської і української) і міждержавної „Програми збереження і відродження Лемківщини".* І в остатнім акапіті радит: *(...) відкинувши всі сепаратисьтські амбіції (...) сідаймо за круглий стіл.* По што? Кєд уж маме рецепку єдну для вшыткых – товды по што, без амбіций сідати до округлого стола?...

Не ма ниякых проблемів з хоснуваньом „ы" Роман Вархол. В своіх лемківскых вершах (они сут найкрассшы, што признає і критика) промовлят до нас прекрасном, масном лемківском бесідом. Бесідом мамином, няньовом, з дост далекой – нам, заходнякам – Завадкы Рыманісвкой:

Свищут стрілы, скачут коні,
ябко дзвонит на яблони...
Летят сьвітом сьпіваночкы
о шугаях і дівочках.

Не ма проблемів з правописом, бо „в каждій мові сут своі правила"... Зас факт, же „ы", же лемківскы тексты шторазгустійше являют ся во львівскых выданях – то значучий проґрес. Значыт – воєтит ся штоси в души, воєтит.

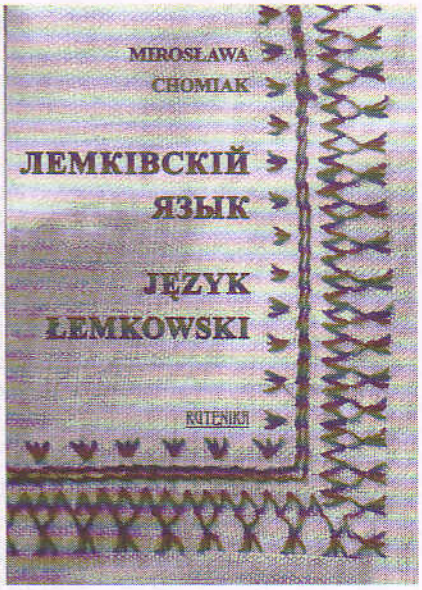

Mirosława Chomiak, ЛЕМКІВСКІЙ ЯЗЫК. JĘZYK ŁEMKOWSKI, Ilustrowała Margarita Sandowicz-Bąkowska, Выдавництво Rutenika 2005, сторін 188, ISBN 83-60436-01-0

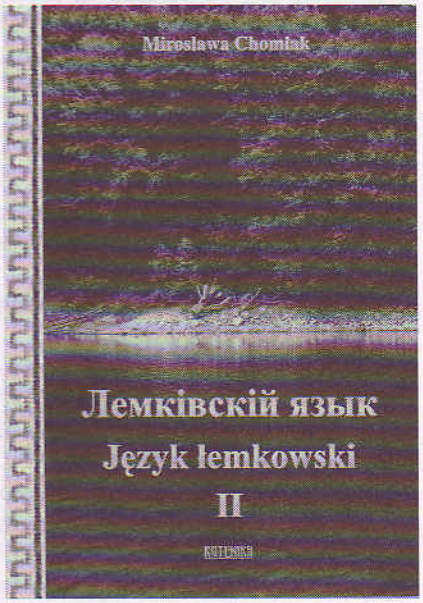

Mirosława Chomiak, ЛЕМКІВСКІЙ ЯЗЫК. II част для ґімназиі, JĘZYK ŁEMKOWSKI. II część dla gimnazjum, Ilustr. Margarita Sandowicz-Bąkowska, Rutenika, Warszawa 2005, сторін 169, ISBN 83-60436-00-2

Подля ґрадациі важности тоты книжкы повинны быти омовлены на першым місци, пред выданьом – альманахом „Лемківський календар 2006". Та в выданю тым нашол єм – назвийме го – „климат" до омовліня... підручників до наукы лемківского языка.

А долго єм ся пред тым боронил, адже зышло уж з гором пів рока од тых публикаций (датуваны роком 2005, але вышли, а штонайменше розходили ся деси початком того рока). Ци може-м лінивий ся стал? А може, а може... Тых „може", деси враз з роками, шораз веце і веце. Мрії ся нибы так не постаріли, хтіл бы, прагнул бы чловек *видіти плід выгрітий*, а ту... демоґрафічний ниж. В нашій Креници, недавно іщы так щебетливій, гнеска ніт кого записати до першой клясы. І там по сьвіту деси тіж подібно подібні. Но і тяжко чловекови сідати до омовліня підручників до наукы лемківского языка. Но але „Поличка" єст, і єст нибы што на ню положыти. І хтіл – не хтіл, молчаньом ничого ся ту на залагодит. Бо дахто рече: виділ єм на власны очы тоту книжку, а на твоій Поличці єй ніт! Якій ты Лемко?!

Хто мал в руках тоты книжкы і пізрит на нашы репродукциі окладинок, повіст: то нияк не оддає орґіналу. Фактычні, на кольорово – она красота-крас. Але мі ту не о кольоры ходит. Хтіл єм ся (вшытко єдно – зас) однести до змісту. Уж не од страны правопису – бо о ним дискусиі ся уж вели, а од страны добору материялу з літературы (і не лем), способу єй поданя. Правда, ниякій я ту професийний фахівец, але вчыл єм шувні років, спостерігал єм спосіб прииманя текстів через діти і молодіж в десятках реалізуваных інсценізаций, а окрем того як писменник (якоси там через інчых в міру трактуваний) повім: подля мене тексты сут нерівномірны што до шкалі трудности. О кілко „Похвалу поезиі" Павла Русина:

Ясний богів дар, поетычне слово,
Іх селеній плід, бесідливий сладкій,
Нибы девят сфер –
звучыт над престолом
Вышнім, небесным. (...)

мож приняти за літературу для середньой школы (мам на мысли перший, ліцеальний підручник), о кілко так потрактувати мож тексты Криницкого, Прислопского, Малиняка, то як ся при них має хоцбы перша чытаночка (текст) „Стрича по вакациях":

Моє імено Катрена, але в хыжи називают ня Катруся. Моє назвиско Астрябска. Мам 17 (сімнадцет) років. Я ученица другой клясы середньой школі (ту припадкова друкарска омылка, якых в книжці шувні - пт). Я мешкам в Ґорлицях. Я Лемкыня. (...)

В тексті выступує іщы двоє учеників і они тіж так „якают". Як першакы з основной школы. Гей памятам о презначыню того тексту, але ліцеаліста якысий там рівен нарраціі повинен презентувати.

Другій підручник зачынат ся подібні, оповіданьом о собі і вакациях – „По вакациях":

Моє імено Анна, але в хыжи і школі называют ня Ганця. Моє назвиско Калиняк. Мам 14 (штырнадцет) рокив. Я ученица другой клясы ґімназиі. Я мешкам в Ґорлицях. Я мам брата Петра і дві сестры Мельцю і Лідку. (...)

За Ганцьом выступує Осиф, ту уж без здрібніня. Але тіж „якат".

І в підручнику для ґімназиі вміщена „Похвала поезиі" Павла Русина. І хоц в скороченым виді – по мойому за трудний то текст для ученика ґімназиі. Прібувал єм го тіж на ученикаx, але лем раз. (Не порівнюйме проґраму польского языка, бо його єст од першой клясы основной школы по 6 годин тыжньово і очытаня ту цілком інче).

На щестя – решта єст приступна, часом аж за приступна, східна на „добранічку". Лем чомси – зас на мою думку – так чудні подана. Привык єм до такого порядку: Автор – наголовок – твір (верш, оповіданя), аж пак заданя, вправы з представленого тексту. Ту одворотні (в обох підручниках) і неконсеквентні. Приміры: (розділ, велькыма буквами) ***14. Гора Зелярка.*** Пак: *1. Прочытай фраґмент оповіданя „Быча покута" Семана Мадзеляна і зроб опис горы Зеляркы. 2. Зприбуй (ци то тіж друкарска омылка?) намалювати (...).* І аж так – ни з грушкы, ни з петрушкы – голий авторскій текст. Дале: ***15. Теодор Ґоч „Село Зиндранова"***, *1. Прочытай (...)* і – текст. ***16. Миколай Буряк „Орел і кура"***, *1, Прочытай (...)* – і текст. ***17. Птахы.*** *1. Послухай і прочытай верш Петра Мурянкы „Сова і сонце"*, пак долгы учытельскы наставліня і аж так „голий", без наголовка верш. Выглядат так, як бы Авторка підручників мала аверсию до тых спід Зеляркы (жартую).

Ци не дост было публикуваных в нашых выданях лемківскых народных коляд, щедрівок, жебы на силу лемківщыти галицкы коляды? Не старчыло подати єдну з тых *каноніч-ных*? А так выходит явна біда. А то і дакус стыд, но бо – дайме на то – в коляді *Бог ся раждає* подано: *Плоти Бога бачут.* Початком єм думал же то друкарскє „ґылтніня", брак приназывника „в", што чынит текст незрозумілым. Та в словничку під колядом є так само: *Плоти Бога бачут.* В польскым тлумачыню являт ся сес приназывник – *w dzieciątku widzą Boga.* Лем же „Dzieciątko" – то акуратні „Отроча", а „pacholę" то уж радше „отрок". „Плоть" же то - тіло. Істота *Воплочыня* ся Бога.

Ци собітковых стрічок, часто дост глупавых, мусіло быти аж тілко? Ци не дало ся оминути бодай той з „курячками"? Што ся вміщат в народній культурі, што мож вмістити в етноґрафічній працы, не мусит ся вмістити в шкільным підручнику.

Чом (в обох підручниках) Бескід ма „ґырбет"? Чом...

Чом серед рецензентів неє никого з Лемків? (Ім не „всё равно".) Адже в попередніх выданях были. Што ся стало? Не хцут ся підписати під чымси, о чым не сут преконаны? Та хтоси підписати ся мусит, бодай – ініціялами. Сьвіт же призерат ся нам на рукы! І оцінює. Не персональні.

То піонєрска праца, велькій труд Авторкы, за якій бы ся Ій низко вклонити! На жаль, і то не про „мур сьвіта", а про внутрішню неміч Выдавці-монополісты, – недосконала. **(пт)**

Іван Франко. МОЙСЕЙ. З україньского перевьюл Петро Трохановскій, ілюструвал Богдан Трохановскій, Креница 2006, сторін 76

Кінцьом жолтня выйде друком
ЛЕМКІВСКІЙ РІЧНИК 2006
Замовліня складати на адрес СЛ

Чого пес на кота злий

(народна приповідка)

В давных часах было так: пес іл рыбы, а кіт губы, і оба были великыма приятелями.

Але писку все хвіст ся мачал, як за рыбами ходил по воді. А коту было далеко до ліса за губами ходити. Та єдного разу пес задумал змінити тот порядок і гварит до кота:

— Знаш, приятелю, ци ты бы пристал на зміну, жебы я іл губы, а ты рыбы? Мі до ліса легче перелетіти, а ты любиш все коло хыжы і рікы лежати.

Кіт подумал, подумал над предложыньом і одповідат:

— Я пристану, але мусиме зробити згідні з правом і записати нашу угоду до протоколу, жебы раз на все остало ся так.

Зробули угоду і підписали. Пес повідат:

— Але де тото папіря схованме, жебы не згубити?

— Я мам добры пазуры, — гварит кіт, — то выдраплю ся на бант і сховам за кріков на даху, то нихто там не достане.

— Добре слово, коте, — гварит пес. — Ты так зроб.

Кіт положыл документ за кріков і там він оставал долгы рокы в спокою. Але єдного разу псу пришло штоси на думку і гварит до кота:

— Ноле, посмотр там за кріков, ци наш документ там єст, ци дахто не вкрал.

Кіт выдрапал ся на знане місце і вытяг папіря. Але смотрит, а мышы поперегрызали го так, што не мож было прочытати. Сходит назад і бесідує до пса:

— Пропал документ, мышы зіли!

Пес завырчал зо злости і скочыл до кота, а кіт плюнул му в очы.

Од того часу пес злий на кота, а кіт на мышы.

Записал Н. Мерена

Карпаторусскій Календар'1953

Федор ВІЦО / ІЛЬКО СОВА З БАЮСОВА

З античных анекдот

Біас звык повідати, же барже рад розсуджувати справы медже врогами нич медже приятелями, бо сосеред приятелів в каждым разі єдна сторона стане ся його врогом, сосеред же врогів – єдна зо сторін приятельом.

(Діоген Лаерций 1, 87)

•

Спостережено в Спарті, же Мисон в самітности сьміял ся. Кєд го раз так хтоси застал і зьвідал, чом ся сьміє, хоц никого при ним нєє, одповіл:

– Акуратні зато.

(Діоген Лаерций, 1, 108)

•

Діонізос учтував раз зо своіма слугами в часі свята Конви (Хоес) і зато, же мал уж свої рокы, не міг скорыстати з услуг гетеры, яку му припровадили. Одвернул ся товды і повіл вершом Гомера (з „Одисеї" кн. XXI, ст. 191) до товаришів учты:

„Лука напяти єм не годен, най го бере дахто інчий".

(Афінай, 10, 437)

Максим і Клим

— Климе, чом єс такій неспокійний?

— Жена сподіват ся дітины!

— Што, підозріваш дакого?

♦♦♦

— Ци знаш, Максим, яка єст ріжниця медже твойом, а мойом женом?

— Нім...

— А я знам!

♦♦♦

— Виджу, же ваша порцийка порожня — гварит корчмар до Клима. — Ци подати іщы єдну?

— А нашто мі друга порожня порцийка?

♦♦♦

— Слабо виджу, Климе.

— А одколи?

— Кєд єм ся оженил, нияк не виджу пінязи.

♦♦♦

— Што маш, Климе, в тій фляшці?

— Воду. А чом зьвідуєш?

— Бо єм думал, же дашто до питя...

♦♦♦

— Могла бы-с ся навчыти од рыб не бесідувати — гварит жені Максим.

— Добрі, але перше ты ся навчий од рыб пити лем воду.

ВАСИЛЬ ЧЕЛАК

ЗВЕРТАЮСЯ ДО ВШИТКИХ БРАТІВ І СЕСТЕР З НАШОЇ ВІТЧИНИ ЛЕМКІВЩИНИ ВЖЕ ТЕПЕР

Звертаюся до всіх сестер
Та до рідних братів тепер
З красненької Лемківщини,
Карпатської Верховини.

Нам треба усім єднатись,
Штоби могли існувати.
Вже всі народи на світі
Знають себе розуміти.

Так само нам є потрібно
Вшитким жити вигідно,
Штоби бути всім руснакам,
Не пропасти нащадкам.

Жийме лемки з лемкинями,
Не розбиваймося сами,
Кооперуймося з бойками,
Дамо раду з ворогами.

Нам треба хату замести
Та порядок завести,
Бо чистота все потрібна,
Усім вона є вигідна.

Ми руснаки і русини,
Лемковини вшитки сини,
Тремаймося свого роду
Та Київського Городу...

Ми повинні в Києві бути,
Рідну столицю здобути,
Красненьку Русь-Україну,
Пізнати Славну Вітчину.

Треба бути все з'єднані,
Як та мітла пов'язані.
Кооперуймо з братами,
З нашими подоляками.

Лемківський Календар 2006
(Львів 2005)

P.S. од Мурянкы:

Міся так здає,
Жеся вшитко з'єднає.
І кєд так гарно будемо писати,
Як мітлу нас будут поважати.

Послухайте вшыткы люде
лемківского роду —
хто в тым краю рідным, бідным
каламутит воду.
Послухайте, може ся вам
придаст тото в біді,
може навчыт шанувати
братів і сусідів.

(Амроз)

Місце для рефлексий

Іде осін по росі, дає знати моім ногам босым – повіл бы-м товды, коли єм іщы по білым сьвіті ходил. Гнеска, кєд лем перхам, не о ногы мі ходит, а о душу. Та ій, під осін, тыж деси студено. Хоц така красота, не лем хырбеты Бескіда, ай прилискы над Одром, Бобром, горбкы Подоля, балкы попри Інгульцю, Донцю Сіверскым, Ворсклі, схылы Аппаляхів, побережа Онтаріо, долины понад Гадсоном златом-червіню очы милуют, а души – деси смутно, студено. (І не годна огріти ю Полудньова Пілкуля, бо хоц гын днес дзелено – листочкы нашы давно долов попадали.)

Обняли, опасали мы такой цілий сьвіт, хліба-правды глядаючы, та нич сме не нашли. Не голодны сме. І зато болит. І зато смутно-студено. А злато-червено-арджаве листя падат, падат, падат. Жебы зас задзеленіти даколи. Дакому. **(пт)**

W NUMERZE:

str. 2 – prezentacja numeru;
str. 3 – *Nowiny - nie nowiny, nie tylko z Łemkowyny* – z życia łemkowskiego/rusińskiego kręgu kulturowego;
str. 4 – *Z prasy, z komentarzem i bez*;
str. 6 – *Łzy nie ugasiły cerkwi* (Piotr Subik) – reportaż o pożarze cerkwi Orędownictwa Bogurodzicy w Komańczy;
str. 7 – *Młodzi na europejskiej drodze* (Djura Papuga, etc) – materiały o IV Międzynarodowym Obozie Młodzieży Rusińskiej w Serbii;
str. 8 – *Brawo „Jaworyna"* (N. Szułyk); Łemkowskie festyny (Chrystyna Inżułatowa) – teksty z Ukrainy;
str. 9 – *Zakwitły wrzosy* (Joanna Połowiec) – reportaż z VIII Wrzosowiska w Piwnicznej;
str. 10 – *...I swiat przyszedł do Łemków* (Iwan Dziadyk) – reportaż z IX Eurpoejskich Spotkań Mniejszości Na-rodowych i Etnicznych;
str. 11 – *Zyndranowskie „Rusala"* (Iwan Dziadyk) – reportaż o święcie ludowym „Od Rusal do Jana";
str. 13 – *Na platformie azbuki i niezależności* (Marija Malcowska) – szkic z okazji jubileuszu czasopism rusińskich w Słowacji;
str. 14 – Dziwni ludzie (Ałeksyj Jaszczyszak) – reportaż o XXVI Łemkowskiej Watrze na Obczyźnie;
str. 18 – *Historia Królestwa Halickiego* (S. Perfećkyj) – wybrane fragmenty książki;
str. 20 – *Franko po łemkowsku* (pt) – ze wstępu do tłumaczenia; *Mojżesz* (Iwan Franko) – XVIII rozdział poematu w przekładzie na język łemkowski;
str. 22 – *Roksolana Mamczur-Babij* (pk, pt) – notka o poetce; Goreje kalina, ***, (R. Mamczur-Babij) – wiersze;
str. 23 – *Rusini* (Wasyl Petrowaj) – urywek powieści;
str. 24 – „Z wydawniczej półki" – *Łemkiwskij Kałendar 2006* (red. I. Krasowskij); *Język łemkowski* (Mirosława Chomiak); *Język łemkowski. II część dla gimnazjum* (Mirosława Chomiak) – omówienie;
str. 26 – *Czemu pies jest zły na kota* – bajka ludowa, zapis N. Merena;
str. 27 – *Zwracam się do wszystkich* (Wasyl Czełak) – wiersz; *Miejsce na refleksje* (pt).

Na pierwszej stronie okładki: *Potok Muszynka*, foto: Teresa Basałyga;

Na ostatniej stronie okładki: *Kaplica p.w. Narodzenia NMP w Mochnaczce Niżnej* (z roku 1787), foto: Piotr Basałyga

„B E S I D A" - dwumiesięcznik Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków • Redaguje zespół: Helena Duć-Fajfer, Andrzej Kopcza, Damian Trochanowski (p.o. redaktora odpowiedzialnego) – e-mail: murianka@op.pl • Adres redakcji: 33-380 Krynica Zdrój, skr. pocztowa 83 • Kolportaż: Zarząd Główny Stowarzyszenia Łemków, 59-204 Legnica 6, ul. Zofii Kossak 6 - na ten adres należy składać zamówienia na prenumeratę • cena pojedynczego egzemplarza – 3,50 zł,- plus opłata za przesyłkę. Przedpłata na prenumeratę roczną, z kosztami przesyłki - 33,00 zł. Konto: PEKAO SA o/Legnica 03 1240 1473 1111 0000 2521 9690 z dopiskiem: Na prenumeratę „Besidy"

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania materiałów. Poglądy redakcji nie zawsze są zbieżne z poglądami autorów artykułów.

Numer wydano dzięki dotacji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

Walter Maksimovich

Digitally signed by Walter Maksimovich
DN: cn=Walter Maksimovich, o=www.lemko.org, ou, email=walter@lemko.org, c=US
Date: 2010.03.01 19:23:24 -05'00'